

Espoon toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2026–2029

**ESPOO
ESBO**

Sisällys

Esipuhe.....	3
1. Johdanto	4
2. Nykytila: Espoon kaupunki tasa-arvoisten ja yhdenvertaisten palvelujen edistäjänä	5
2.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on tavoitteellista ja suunnitelmallista työtä kaupungissa.....	6
2.2 Olemme asukkaita ja yhteisöjä varten ja keräämme tietoa tutkimuksilla, selvityksillä ja muilla tavoin	8
2.2.1 Nostoja esteettömyydestä ja arvostavasta kohtaamisesta Espoossa.....	16
2.3 Toimimme vastuullisesti ja täydennämme omaa tutkimustietoa muiden tekemillä tutkimuksilla ja selvityksillä ...	19
2.4 Yhdenvertaisuuslaki 1.1.2025, osittaisuudistus	22
3. Jatkotoimenpiteet: painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet	23
3.1 Esteettömyys ja saavutettavuus.....	24
3.2 Kaupungin tiedonkeruun vahvistamista/uudistamista.....	26
3.3 Aktiivinen syrjinnän vastustaminen, syrjinnästä kertominen ja kaupunkitasoinen rakenne	27
3.4 Sukupuolisensitiiviset kohtaamiset ja -palvelut	27
3.5 Saamelaiset Espoossa.....	28
3.6 Toimenpiteiden kokonaistarkastelu.....	28
3.7 Mahdollisia mittareita.....	29
4. Seuranta	30
5. Sanasto	31
6. LIITE: tarkastelu eri syrjintäperusteiden näkökulmasta.....	33
7. Lähteet	35

Kuva: Elias Metsämaa / Fimbutik Oy

Esipuhe

Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että Suomessa ihmisten pitäisi olla tasa-vertaisia yksilöitä keskenään. Käytännössä emme kuitenkaan toimi toisiamme kohtaan niin.

Romaneja on asunut Suomessa 500 vuotta. Edelleen romanit kohtaavat syrjintää, eikä kaikilla romaneilla ole yhdenvertaisia lähtökohtia tavoitella unelmia ja yltää omaan parhaimpaan yhteiskunnassa. Tässäkin suunnitelmassa luetellaan tilastoja, joiden mukaan Espoossa rikosilmoituksiin vuonna 2024 päätyneistä epäillyistä viharikoksista kaksi kolmasosaa perustui motiiviltaan etniseen taustaan – yhtään sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen liittyviä viharikoksia väheksymättä.

Yhdenvertaisuus on välttämätön asenne kaikkiin yksilön ominaisuuksiin liittyen. Ilmiöiden mittakaavoja katsoessa espoolaisessa maailmassa monikulttuurisuuteen liittyvä kysymys on se, joka on aivan viime vuosina muuttunut ihan eri tavalla isoksi asiaksi ja siksi tässä rohkenen kuvata tuntemuksiani tämän ulottuvuuden kautta.

Länsimaat ovat tuhon omia, jos emme pysty parempaan etnisten ryhmien yhteiselon järjestämisessä nyt, kun syntymätaustojen moninaisuus on noussut valtavirta-asiaksi. Espoossa miltei kolmannes koululaisista ja neljännes koko väestöstä on ulkomaalaistaustaisia tai äidinkieleltään muun kuin suomen ja ruotsin puhujia.

Muunkielisten osuus Espoon nettoväestönkasvusta oli yli 80 prosenttia myös vuonna 2025, vaikka suora muuttoliike ulkomailta Espooseen hyytyi tuntuvasti aiempiin vuosiin nähden. Taustojen moninaistuminen ei siis ole enää suhdanneluontoinen tai maahanmuutosta täysin riippuvainen kysymys, vaan rakenteellinen pysyvä tilanne.

Kuva: Elias Metsämä

On siis Espoon ja kaikkien länsimaisten yhteiskuntien avainkysymys löytää tasapaino, jossa meillä on taustoista riippumatta riittävästi yhteisiä arvoja, sääntöjä ja keskinäistä yhteenkuulumisen tunnetta samalla, kun kulttuuri-taustojen, uskontojen ja äidinkielen moninaisuus on myös rikkaus, mistä ammentaa. Eri taustoista tulevien luottamus ei millään synny, jos ei sen osana ole kokemus yhdenvertaisuudesta suomalaisen tai espoolaisen yhteiskunnan edessä.

Kaupungin hommissa olen toistuvasti törmännyt ulkomaalaistaustaisten kertomana ajatukseen, että espoolaisuus on heidän selkein identiteettinsä. Minustakin se kuulosti alkuun erikoiselta. Mutta kait se on niin, että suomalaisuus on ulkomaalaistaustaiselle vaativa ja juurevaan historiaan kurkottava asia. Espoolaisuus voi tuntua luontevammalta juurtumisen käsitteeltä, kun omien vanhempien maa alkaa tuntua vieraalta ja suomalaisuus vielä juhlaivalta. Lienee siis sitäkin tärkeämpää, miltä espoolaisuus tuntuu.

Jokainen Espoossa pysyvästi asuva on yhdenvertainen espoolainen. Tämä tavallaan itsestään selvä lähtökohta on tosiasiaa hyvinkin radikaali vaade. Ja samalla se lienee edellytys sille, että pystymme ylläpitämään tärkeimpiä syitä siihen, että suomalaiset ja espoolaiset ilmoittavat kyselyissä maailman elämäänsä tyytyväisimmiksi ihmisiksi. Se kun perustuu asukkaiden väliseen luottamukseen, oikeusvaltion ja demokratian kohtuulliseen toteutumiseen sekä siihen, että kaikista pidetään edes jotenkuten huolta.

Kai Mykkänen
kaupunginjohtaja

1. Johdanto

Espoon kaupunki on monimuotoinen, kansainvälistyvä kaupunki, jossa asuu lähes 326 000 ihmistä. Espooseen muutetaan töiden ja osaamisen perässä. Suhteessa kaupungin väkilukuun Espooseen syntyy suurista kaupungeista eniten lapsia, ja tästä olemme ylpeitä. Vuoden 2024 (2025 päivitys 6/2026) lopussa Espoon väestöstä oli lapsia ja nuoria 24 prosenttia. Espoossa lasten osuus väestöstä on muita kuusikkokuntia suurempi. Espoo-tarinan mukaisesti Espoota voikin kutsua Lasten ja nuorten pääkaupungiksi.

Kaupungin asukkaista vieraskielisiä oli vuoden 2025 lopulla reilu neljännes, puhuttuja kieliä on noin 130. Espoon eläkeläisten määrä kasvaa ja ikään-tyvä väestö monimuotoistuu. Vuoden 2024 aikana suhteellisesti eniten kasvoi 85 vuotta täyttäneiden ikäryhmä. Espoossa asuu vammaisia ja pitkäaikaissairaita noin 15 % eli lähes 50 000 henkilöä.

Kaupungissa tehdään työtä sen eteen, että arki olisi hyvää nyt ja tulevaisuudessa, mikä edellyttää vahvaa moninaisuuden ja esteettömyyden huomioimista kaupungin palveluissa ja muussa toiminnassa. Espoo on kaksikielinen kunta ja kaksi virallista kieltä ovat suomi ja ruotsi. Espoolaisilla on lakisääteinen oikeus yhdenvertaisuin palveluihin kaupungin molemmilla virallisilla kielillä. Palvelua tarjotaan myös englannin kielellä sekä tarvittaessa viittomakielellä ja tulkin välityksellä.

Espoon kaupungin tavoitteena on edistää toiminnassaan palvelujen tuottajana ihmisten keskinäistä yhdenvertaista kohtelua ja sukupuolten tasa-arvoa. Asia on mitä ajankohtaisin tällä hetkellä kaupungissamme. Tasa-arvon yhdenvertaisuuden edistäminen on osa sosiaalisesti kestävästä kaupungin rakentamisesta. **Tämä suunnitelma on lakisääteinen ja toiminnallinen eli palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2026–2029.** Suunnitelma on valmisteltu eri järjestöjen, neuvottelu- ja neuvottelutoimikuntien, seurakunnan ja toimialojen nimeämien edustajien yhteisenä työnä. Kaupunginjohtaja hyväksyi suunnitelman 17.6.2026.

Tasa-arvoon- ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita käsitellään myös muissa suunnitelmissa ja ohjelmissa. Näistä mainittakoon Espoon osallisuusmalli, hyvinvointisuunnitelma, maahanmuutto- ja kotoutumishjelma jaturvallisuussuunnitelma.

Kuva 1. SDG-ikonit tekevät näkyväksi kestävästä kehityksestä tavoitteet, joista erityisesti sukupuolten tasa-arvo ja eriarvoisuuden vähentäminen edistävät yhdenvertaisuutta. Ne toimivat selkeinä muistuttajina siitä, että tasa-arvo on läpileikkaava periaate kaikessa toiminnassa – ja ohjaavat konkreettisiin tekoihin oikeudenmukaisemman yhteiskunnan puolesta

2. Nykytila: Espoon kaupunki tasa-arvoisten ja yhdenvertaisten palvelujen edistäjänä

Espoossa jokaisella on mahdollisuus osallistua täysivaltaisesti ja omien kykyjensä mukaan arjen toimintaan, palveluihin ja yhteisöön.

(Espoo-tarina)

Espoossa edistetään kaikessa päätöksenteossa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Jo tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslait velvoittavat julkisia toimijoita siihen. Suomen toiseksi suurimpana kaupunkina emme tyydy minimitasoon vaan tähtäämme korkeammalle.

Espoo-tarina suuntaa toimintaansa selkeiden yhteisten tavoitteidensa mukaisesti eli kertoo mitä kaupungissa tehdään ja kehitetään. Tämä suunnitelma liittyy erityisesti valtuustokauden 2026–2029 tavoitteisiin yhteiskuvallisuus kantaa, yhteinen Espoo, ja kumppanuudet kantavat.

”Espoo on kaupunkina omanlaisensa ja meitä leimaa se, että emme monestikaan voi kopioida valmiita ratkaisuja muualta. Ne pitää itse keksiä ja usein meillä onkin syntynyt sellaisia rohkeita toimintatapoja tai ideoita, jotka sitten leviävät laajemmallekin. Toisaalta uteliaisuus ja rohkeus kokeilla voivat liittyä hyvinkin pieniin arjen asioihin tai näkyä vaikkapa palveluasenteena: Haluna auttaa ja ymmärtää asiakasta”, totesi Viestintäjohtaja blogissaan.

Kaupungin arvoja: olemme uteliaita oppimaan, olemme asukkaita ja yhteisöjä varten, teemme yhdessä ja toimimme vastuullisesti kutsuvat meitä kaikkia edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta uusin ja ennakkolottomin tavoin toiminnassamme.

Kaupunginjohtaja antoi kehotuksen ryhtyä valmistelemaan toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja valmisteluryhmä aloitti työnsä joulukuussa 2025. Valmisteluryhmä tarkasteli aluksi työpajoissa nykytilaa kuvaavia tietoja. Tämän jälkeen edettiin tavoitteiden ja toimenpiteiden muotoiluun. Kokouskeskusteluissa korostuivat osallistujien taustayhteisöistä nousevat erilaiset painotukset. Valmisteluryhmä jatkoi suunnitelman kirjoittamista. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta

kommentoi luonnosta huhtikuussa. Tavoitteena oli saada suunnitelmasta luonnos kaupungin toimialoille toukokuussa ja kommentointikierroksen jälkeen viedä suunnitelma hyväksyttäväksi kaupunginjohtajalle, ja tuottaa saavutettava, taitettu versio julkaistavaksi verkkosivuilla.

Espoon kaupungin vastuulla on tehdä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat myös henkilöstön sekä kasvatuksen ja koulutuksen osalta. Nämä suunnitelmat hyväksyy henkilöstön osalta kaupunginjohtaja, perusopetuksen osalta koulujen johtokunnat, lukio-opetuksen osalta oppilaitosten rehtorit ja varhaiskasvatustieteiden osalta niiden johtaja.

Espoon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan tehtävänä on seurata näiden arvojen toteutumista kuntalaispalvelujen konkreettisissa toiminnoissa ja kaupungin henkilöstöpolitiikassa eurooppalaisen naisten ja miesten välisen tasa-arvon peruskirjan vaatimusten mukaisesti. ARVOKAS-ohjeen tavoitteena on turvata arvostava vuorovaikutus luottamushenkilötoiminnassa. Tarkoituksena on, että jokainen luottamushenkilö voisi kokea arvostusta, kunnioitusta ja osallisuutta toimiessaan luottamushenkilönä Espoossa. Olennaista on, että monenlaiset espoolaiset olisivat kiinnostuneita luottamushenkilötoiminnasta ja kaupungin kehittämiseen vaikuttamisesta.

2.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on tavoitteellista ja suunnitelmallista työtä kaupungissa

*On olemassa tiettyjä ryhmiä, joiden tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen tulee kiinnittää enemmän huomiota.
(valmisteluryhmä 23.1.2026)*

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädäntö edellyttää tavoitteellista ja suunnitelmallista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä kaupungin kaikessa toiminnassa. Vakiintuneet hallinto- ja toimintatavat varmistavat edistämistoimet. Tämän dokumentin tarkoituksena on varmistaa toiminnan suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus ja yhteiseen maaliin tähtääminen eri puolilla kaupunkia. Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tulee perustua tutkittuun tietoon.

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. (1§)

Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä (6 c §). Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Tasa-arvoa tulee edistää palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa, mikä merkitsee sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen velvoitetta.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisesti sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, eikä ketään saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielialan, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslaki uudistui osittain vuonna 2023. Osittaisuudistuksen yhteydessä lakiin täsmennettiin, että ”viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi”.

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty henkilöön liittyvillä perusteilla. Perustuslaki antaa raamit muodolliselle yhdenvertaisuudelle (samat oikeudet lain edessä) että perustan tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi, jota tarkempi lainsäädäntö, kuten yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki, toteuttavat käytännössä.

Viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädäntö edellyttää tavoitteellista ja suunnitelmallista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä kaupungin kaikessa toiminnassa. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Viranomaisella on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuuslain mukaiset edistämistoimet on Espoossa yhdistetty toiminnalliseksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaksi. Espoon kaupungin perusopetuksen koulut ja lukio-opetuksen oppilaitokset sekä varhaiskasvatusyksiköiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat laaditaan ja seurataan kasvun ja oppimisen toimialalla. Nämä suunnitelmat ovat osa palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien kokonaisuutta.

Palvelut on tarkoitettu kaikille, mitä tämä konkreettisesti tarkoittaa?

Pelkästään samat palvelut erilaisille ihmisille eivät riitä. Tarvitaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden tunnistamista ja huomioonottamista. Palvelujen käytön esteiden tunnistaminen on olennaista, kun päämääränä ovat yhtä hyvät lopputulokset. Kontekstisidonnaisuus on määriteltävä kussakin toiminnassa. Palveluiden arvioinnilla sukupuolten ja muiden ihmisiin liittyvien tekijöiden näkökulmasta saadaan arvokasta tietoa palveluiden käyttäjistä ja heidän tarpeistaan palvelujen kehittämisen perustaksi.

Espoossa korostetaan, että johtaminen ja päätöksenteko perustuvat tiedon hyödyntämiseen, analyytiikkaan ja organisaation yhteiseen tilannekuvaan. Tämä tukee lainsäädännön vaatimuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilan selvittämisestä ja tietoon perustuvasta kehittämisestä.

Seuraavaan on koottu keskeisiä havaintoja eri tietolähteistä. Aloitetaan kaupungin omista selvityksistä ja tutkimuksista. Sen jälkeen tutustutaan muuhun tietoon, joka täydentää kokonaisuutta ja esitellään valmisteluryhmän näkemykset tulevista painopisteistä ja toimenpiteistä. Yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen mukainen yhteenveto on esitetty selkeyden vuoksi [liitteessä](#). Työryhmä on myös kirjannut muita asioita tekstiin, joita kaupungin toiminnoissa tulisi huomioida tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Kuva: Elias Metsämaa / Fimbutik Oy

2.2 Olemme asukkaita ja yhteisöjä varten ja keräämme tietoa tutkimuksilla, selvityksillä ja muilla tavoin

Kaupungilla on tehty lukuisia selvityksiä ja tutkimuksia ja lisäksi on hyödynnetty ulkoisia tietolähteitä. Näiden perusteella havaittiin, että eri väestöryhmät ja sukupuolet kokevat yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon eri tavoin. Kokemuksissa oli eroja myös sen mukaan, mihin tietolähteeseen havainnot perustuivat. Selvitykset ovat tuoneet nähtäville monenlaisia sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta heikentäviä tekijöitä ja syrjinnän kokemuksia kaupungin palveluissa sekä kokemusta, ettei tule kohdatuksi ja nähdyksi yksilönä. Luottamus kaupungin toimintaan tuli mainituksi useissa tietolähteissä. Vähemmistöihin kuuluvat kokivat vähemmän luottamusta kaupungin toimintaan kuin valtaväestöön kuuluvat. Syrjinnän ehkäisy ja siihen puuttuminen edellyttääkin tarkempaa, palvelukohtaista selvittelyä. Tällä tavoin voidaan konkreettisesti puuttua eriarvoistaviin tekijöihin.

Alla olevissa tietolähteissä on käytetty taustakysymyksinä usein nainen, mies ja muu. Tässä yhteydessä muu sana tulisi korvata käsitteellä sukupuolivähemmistöt.

Havaintoja kaupungin sisäisistä tutkimuksista ja selvityksistä.

Kuntapalvelututkimus 2025

Rasismia on asuinalueensa julkisella paikalla kohdannut joka viides (19 %), väkivaltaa tai väkivallalla uhkailua joka seitsemäs (14 %), ja seksuaalista ahdistelua 6 % vastaajista. Vieraskieliset ja kotimaankieliset naiset antoivat heikoimpia arvioita yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta kuin miehet. Tyytyväisimpiä oltiin kirjastopalveluihin sekä ulkoiluun ja liikuntaan liittyviin palveluihin.

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026

Osallisuuden kokemus on heikompi vähemmistöryhmissä. Alhaisimmat osallisuuden kokemukset näkyvät vammaisilla ja sukupuolivähemmistöön kuuluvilla. Vähemmistöasema on yhteydessä heikompaan osallisuuden kokemukseen, ja erot ovat paikoin merkittäviä.

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa näkyy heikompia arvioita erityisesti sukupuolivähemmistöön kuuluvilla ja vammaisilla. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja vammaiset henkilöt kokivat hyvinvointinsa alhaisemmaksi kuin muut vähemmistöryhmät.

Erittäin heikko osallisuus tarkoittaa, että ihminen on syrjäytynyt tai syrjäytymisvaarassa. Se on voimakas kokemus ulkopuolisuudesta, merkityksettömyydestä ja vaikutusmahdollisuuksien puutteesta omassa elämässä. Vähemmistöjen edustajista erittäin heikkoa osallisuutta koki lähes kaksinkertainen määrä kaikkiin vastaajiin nähden. Erittäin heikkoa osallisuutta kokeneista ihmisistä vähemmistöjen edustajia oli 58,1 %. Erittäin heikkoa osallisuutta esiintyi vieraskielisten keskuudessa lähes kaksi kertaa enemmän kuin kotimaankielisten. Sukupuolivähemmistöjen edustajista 40 % koki erittäin heikkoa osallisuutta, vammaisista joka kolmas ja seksuaalivähemmistöjen edustajista joka viides.

Kouluterveyskysely 2025

Tytöillä ahdistuneisuus ja huoli omasta mielialastaan oli huomattavasti poikia yleisempää ja tyttöillä oli myös selvästi enemmän kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Pojilla taas oli selvästi enemmän kiusaamis- ja väkivaltakokemuksia. Syrjintää oli koulussa tai vapaa-ajalla kokenut suomalaistaustaisista 31 % ja ulkomaalaistaustaisista 50–51 %. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi on selkeästi muita nuoria huonommalla tasolla.

Järjestökysely 2026

Kysymyksessä, jossa kysyttiin syrjintään puuttumisesta kaupungin palveluissa, oli suurin hajonta. Keskiarvo oli myös heikoimpien joukossa. Esteettömyys jakoi myös vastaajia. Osa koki esteettömyyden toimivan mitä parhaimmalla tavalla ja osa taas antoi palautetta toimimattomuudesta.

Parannusehdotuksia: arvostavan kohtaamisen kokemus, sukupuoli-sensitiivisyys, esteettömyys, henkilöstön osaamisen merkitys ja kyky puuttua rasismiin, syrjintään ja häirintään palveluissa, viestinnän ja tiedottamisen merkitys.

Kirjastot ja museot koettiin paikoiksi, joissa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat. Nuorisopalvelut saivat palautetta henkilökunnan ystävällisyydestä, avoimuudesta ja keskusteleavasta työotteesta. Liikuntapalveluja kiiteltiin yhteistyön tekemisestä ja toiminnan toteuttamisesta, jossa huomioidaan erilaiset ihmiset, kehot ja järjestöt hyvin. Kaupunkisuunnittelun koettiin olevan ennakkoluulotonta yhteistyössä. Muitakin kiitoksia jaettiin.

Kaupungin työllisyyspalvelujen asiakastyytyväisyyskysely 2026, Q1

Asiakaskokemuksen laatuvaikuttamista parhaat keskiarvot eli 4,2 sai ”Minua kohdeltiin arvostavasti” ja 4,1 ”Minua kohdeltiin oikeudenmukaisesti”. Kotoutumisprosessissa olevat naiset ja miehet antoivat myönteisempiä arvioita kuin kotimaankieliset. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien vastausten arvio ei olennaisesti eroa naisten tai miesten antamista arviosta.

Voxit-keskustelu 2025 syksy

Esteettömyys, erityisryhmien liikunta ja pysäköinnin erityistarpeet nousivat esiin toiminta- ja liikkumisesteisillä. Kaupungin työntekijöillä tulisi olla ymmärrystä ja osaamista siitä, miten esteettömyyden puute vaikuttaa arjessa. Esteettömyyttä ja toimijuutta tulee pohtia laajasti, sillä kaikki toiminnan rajoitteet eivät näy ulospäin.

Espoo-tarinan työpaja: Vanhusneuvosto 2025

Espoo-tarinan valmistelutyöpajassa vanhusneuvosto (2025) totesi, että esteettömyysvaatimusten tulee täytyä muissakin julkisen palvelujen rakennuksissa, ei vain Espoon kaupungin uusissa rakennuksissa.

Espoo-tarinan työpajat

Espoo-tarinan valmistelutyöpajojen (2025) lopputulemana vammaisneuvostossa ja vanhusneuvostossa näkemykset esteettömyydestä olivat hyvin samansuuntaiset kuin Voxit-aineistossa (2025).

Espoo-tarinan työpaja: Sateenkaarevat nuoret ja HelsinkiPride-kumppanuus 2025

Osallistujat toivoivat yhdenvertaisesti saavutettavia palveluja, joissa arki sujuu ilman ylimääräistä kuormitusta oman identiteetin vuoksi. Arjen asiain tulisi olla stressitöntä ja sujuvaa eikä vähemmistöön kuulumista edes huomaisi. Tulevaisuudessa olisi tärkeää kehittää henkilöstön kompetensseja sukupuolisensitiivisyydessä. Tietoisuutta arvostavan kohtaamisen merkityksestä hyvinvoinnille tulisi kasvattaa.

Espoo-tarinan työpaja: Romanit 2025. Haastattelu 11.3.2026.

Romanit kohtaavat syrjintää ja rasismia, kohtaamiset palveluissa eivät ole aina turvallisia tai ennakkoluuloista vapaita. Lapsilla ja nuorilla ystävyssuhteiden solmiminen voi olla vaikeaa, kiusaaminen yleistä ja ulkopuolelle jääminen ovat tavallisia kokemuksia. Romaninuoret toivat esiin myös kokemuksiaan jatko-opintoihin ohjaamisen puutteista. Esimerkiksi nuorten omien kiinnostuksen kohteiden kuunteleminen opinto-ohjauksessa olisi tärkeää.

Espoo-tarinan työpaja 2025: maahanmuuttajataustaiset espoolaiset

Osallistujat toivoivat, että kaupunki olisi vapaa syrjinnästä ja kiusaamisesta. Erityisesti työelämässä tapahtuva syrjintä tulisi kitkeä. Kielimuurin koettiin vaikeuttavan osallistumista. Selkeällä suomen kielellä viestimistä kaupungin palveluista toivottiin.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemoja koskevia asiakaspalautejärjestelmän palautteita vuodelta 2025

Palautteissa nousi toive kunnioittavasta ja arvostavasta kohtaamisesta. Yhteisten toimintamallien noudattamisen merkityksen kirkastamista ja toimintamallien toteutumisen seuranta kaupunkin palveluissa toivottiin.

[Toimintaympäristön tila Espoossa 2026](#) tietopaketista on saatavissa kattavasti tietoa myös sukupuolten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä palvelujen kehittämisen tueksi.

Edellä esitetyssä koonnissa mainittiin vammaiset henkilöt. Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan vammaispalvelulaissa (675/2023) henkilöä, joka tarvitsee vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämätöntä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.

"Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, jonka vuorovaikutus erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysmääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa." (YK:n vammaissopimus.)

Koonnissa mainittiin myös sateenkaarevat nuoret. Sateenkaarevat nuoret ovat nuoria, jotka kuuluvat tai kokevat kuuluvansa seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin tai pohtivat omaa identiteettiään näihin liittyen.

Seuraavassa esitellään laajemmin koonnissa kuvattuja tuloksia.

Kuva: Antero Pyry / Fimbutik Oy

Kuntapalvelututkimus 2025

Vuosittain toteutettava kaupunkilaisten mielipiteitä kunnan palveluista kartoittava tutkimus valmistui 2025 loppupuolella. Palvelutason lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan mm. elämisen laatuun ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Tällä kertaa tutkimuksen kohderyhmänä olivat myös vieraskieliset espoolaiset. Kysely toteutettiin yhteensä kymmenellä kielellä ja vastaajia oli 1835. Vähemmistönäkökulmaa ei tutkittu.

Keskeisiä tuloksia Veli-Matti Piiran ([1/2026 Eetvartti](#)) artikkelista: *”Arviot palvelujen tasosta kokonaisuutena ovat nousseet edellisvuodesta 2024. Pääosin kokonaistulosten nousu johtuu siitä, että vieraskieliset vastaajat antoivat kautta linjan kotimaankielisiä vastaajia parempia arvosanoja. Mutta myös kotimaankielisten antamat arviot parantuivat jonkin verran edellisvuoteen verrattuna. Sukupuolten näkökulmasta tarkasteltuna vieraskieliset ja kotimaankieliset miehet antoivat parempia arvosanoja kuin vieraskieliset ja kotimaankieliset naiset kautta linjan.*

Tyytyväisimpiä kuntalaiset ovat tälläkin kertaa kirjastopalveluihin sekä ulkoiluun ja liikuntaan liittyviin palveluihin. Lisäksi mm. ilman laatu, kierrätystoiminta, asuinalueen turvallisuus, lasten leikkipaikat, jätehuolto, liikenneturvallisuus autoilijan kannalta sekä puistojen ja viheralueiden hoito saivat erittäin hyvät arviot.

Heikoimmat arvosanat kuntalaiset antoivat päihde- ja väkivaltaongelmien ehkäisylle, syrjäytymisen estämiselle sekä pientalotontin saannille. Näistä palveluista useilla kuntalaisilla on melko vähän omakohtaista kokemusta. Eniten edellisvuoteen verrattuna keskiarvoa parantaneita palveluja ovat väestöryhmien välisten hyvien suhteiden edistäminen, tiedottaminen kunnan palveluista, katujen ja teiden hoito sekä kunnan virastojen asiakaspalvelu yleensä.

Eniten arvosanat ovat heikentyneet seuraavissa palveluissa: yritystoiminnan edistäminen, työllisyyspalvelut sekä asuntojen, työpaikkojen ja palveluiden sijoittelu. Turvallisuuden tunnetta heikentäviä tapahtumia on kohdattu hieman viime vuotta harvemmin. Vieraskieliset ja kotimaankieliset naiset antoivat heikoimpia arvioita yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta kuin miehet.

Rasismia on asuinalueensa julkisella paikalla kohdannut joka viides (19 %), väkivaltaa tai väkivallalla uhkailua joka seitsemäs (14 %), ja seksuaalista ahdistelua 6 % vastaajista. Muuta kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista 29 % on kohdannut rasismia. Heidän keskuudessaan 58 % kertoi rasismia kohdistuneen heihin itseensä. Kotimaankielisistä rasismia oli kohdannut 17 %.”

Espoon Kuntapalvelututkimuksessa 2025 asukkaat saivat kirjoittaa tärkeimmän viestinsä päättäjille. Yhtenä kolmesta asukkaille tärkeimmistä teemoista oli nuorten ja heikommissa asemassa olevien tukeminen. Palautteissa nousi esiin myös yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sukupuolten sekä etnisten ryhmien välillä sekä se että kansainväliset yhteisöt tuntuivat itsensä enemmän osaksi Espoon kaupunkia.

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026 kuvaa espoolaisten hyvinvointia ja osallisuuden kokemusta 2020-luvun puolivälissä. Tarkastelussa ovat elämänlaatu, terveys, arjen merkityksellisyys, vaikutusmahdollisuudet sekä suhde kaupunkiin ja palveluihin. Hyvinvointi ja osallisuus rakentuvat turvallisuudesta, ihmissuhteista, kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään. Tulokset auttavat tunnistamaan väestöryhmien ja alueiden välisiä eroja sekä kaupungin kehittämiskohteita. Tavoitteena on tukea päätöksentekoa ja vahvistaa espoolaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Vastaajia kyselyssä oli 1 042 vastaajaa, joista 707 kotimaankielisistä ja 335 vieraskielistä. Muihin kuin kielivähemmistöihin ilmoitti kuuluvansa 319 henkilöä.

Tutkimuksen mukaan osallisuuden kokemus on heikompi vähemmistöryhmissä. Osallisuuden kokemus on korkeinta niillä, jotka eivät kuulu vähemmistöön, ja vähemmistöön kuuluvien ryhmä jää selvästi tätä tasoa alemmaksi. Uskonnolliseen tai katsomukselliseen vähemmistöön kuuluvilla taso on suhteellisen vahva. Alhaisimmat osallisuuden kokemukset ovat vammaisilla ja sukupuolivähemmistöön kuuluvilla henkilöillä. Vähemmistöasema on yhteydessä heikompaan osallisuuden kokemukseen, ja erot ovat paikoin merkittäviä.

Koetun hyvinvoinnin osalta ikä ja vähemmistöasema näyttävät erottelevina tekijöinä. Alle 40-vuotiaiden ikäryhmissä koettu hyvinvointi oli alhaisempaa kuin yli 40-vuotiailla. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja vammaiset henkilöt kokivat hyvinvointinsa alhaisemmaksi kuin muut vähemmistöryhmät.

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa nähdään edelleen kehittämistarpeita. Tulosten mukaan kokemukset kaupungista ovat sukupuolen ja iän mukaan melko tasaisia; viimeisin kohtaaminen arvioidaan kaikissa ryhmissä myönteiseksi. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet saavat

selvästi matalammat arviot, erityisesti työikäisillä. Luottamus kaupungin toimintaan on melko vahvaa, ja erot väestöryhmien välillä ovat pieniä.

Kokemukset kaupungin palveluista ovat pääosin myönteisiä myös vähemmistöryhmissä. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa näkyy heikompia arvioita erityisesti sukupuolivähemmistöön kuuluvilla ja vammaisilla henkilöillä. Arvio kaupungin toimimisesta kaupunkilaisten parhaaksi on varovaisen myönteinen, mutta ryhmien välillä on eroja. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksissa nähdään kehittämistarpeita, erityisesti näkyvyyden ja saavutettavuuden osalta. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla sekä vammaisilla hyvinvoinnin ja osallisuuden kokemukset jäävät keskimääräistä heikommiksi.

Loppupäätelmänä tutkimuksesta on, että espoolaisten hyvinvoinnin taso on kokonaisuutena korkea, mutta erot edellyttävät kohdennettua toimintaa.

Kouluterveyskysely 2025

Kouluterveyskyselyn 2025 perusteella ahdistuneisuutta, koulu-uupumusta ja kiusaamista koki edelleen iso osa nuorista. Tytöillä ahdistuneisuus ja huoli omasta mielialastaan oli huomattavasti poikia yleisempää. Syrjinnän kokemukset olivat lisääntyneet maahanmuuttotautaisilla nuorilla. Syrjintää oli koulussa tai vapaa-ajalla kokenut suomalaistaustaisista 31 % ja ulkomaalaistaustaisista 50–51 %. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi on selkeästi muita nuoria huonommalla tasolla. Tyttöjen kokema seksuaalinen häiritä oli laskenut edellisiin vuosiin verrattuna, mutta oli edelleen merkittävästi korkeammalla tasolla kaikilla koulutusasteilla kuin pojilla. Pojilla taas oli selvästi enemmän kiusaamis- ja väkivaltakokemuksia.

Alla olevassa taulukossa 1 on kuvattu koonti kysymykseen Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana sukupuolittain ja koulutusasteittain jaoteltuna.

Taulukko 1. Kouluterveyskysely (2025).

Sukupuoli	8. ja 9. luokka	Lukio	Ammatillinen oppilaitos
Tytöt	31 %	34 %	40 %
Pojat	15 %	9 %	10 %

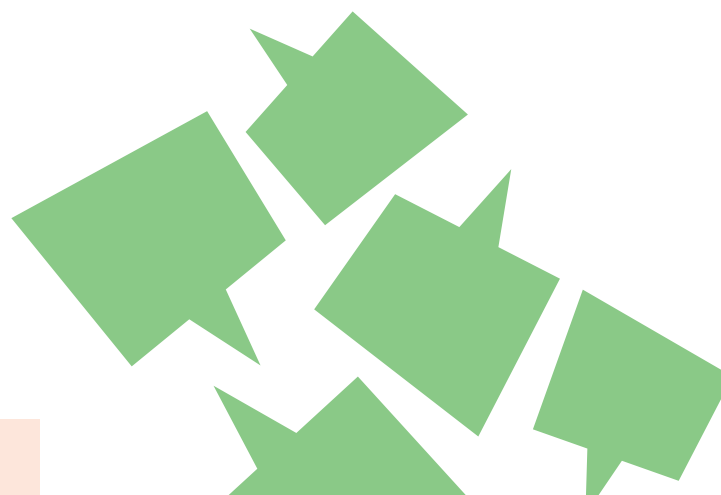
Järjestökysely 2026

Järjestökyselyyn saatiin vastaus 17 toimijalta. Cetus Espoo, Espin ry, Espoon Kehitysvammatuki ry, Espoon monikulttuuriset lapset ja nuoret ry, Espoon Romaniyhdistys ry, Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset, Jadeyhteisö ry, Nicehearts ry, Oittaaan Uppo-Nallet ry, Omnian Oske, Punaisen ristin paikallisosasto, Sateenkaariseniorit ry, Suomen kuurojen urheiluliitto, Suomi-Syyria Ystävyyssseura ry, ja yksi taho, joka ei maininnut nimeään, vastasivat kyselyyn. Kysely lähetettiin 57 eri järjestölle ja taholle. Järjestökysely tavoitteena oli selvittää Espoon kaupungin palvelujen toteutumista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Tutkimuksessa kysyttiin kaupungin palveluiden toimintaa asteikolla 1–10. Arvosanat olivat heikohkoja ja vastauksissa oli suurta hajontaa, kuten vieressä olevasta taulukosta 2 näkyy. Hajonta kuvastaa eri taustaisten järjestöjen parissa toimivien palvelukokemuksia. Esimerkiksi osa järjestöistä koki esteettömyysasioiden olevan hyvällä mallilla, toisten näkökulmasta asiassa oli melkoisesti parannettavaa.

Taulukko 2. Järjestökyselyn kysymykset, keskiarvo, minimi- ja maksimiarvio.

Kysymys	Keskiarvo	Minimi-arvo	Maksimi-arvo
Palvelut ovat esteettömiä	7,6	4,0	10,0
Henkilöstö tietää ja osaa toimia arvostavasti kaupungin palveluissa	7,3	3,0	9,0
Kaupungin viestinnästä näkyy erilaisia ihmisiä	7,1	4,0	10,0
Kaupungin palveluissa puututaan häirintään	7,1	4,0	9,0
Kaupungin tilat ovat turvallisia	7,0	4,0	10,0
Kaupungin toimintaan on mahdollisuus osallistua	7,0	4,0	10,0
Kaupungin palvelujen tarjonta on saavutettavaa	6,2	3,0	9,0
Kaupungin toimintaan on mahdollisuus vaikuttaa	6,3	4,0	8,0
Kaupungin palveluissa puututaan syrjintään	6,3	1,0	9,0
Kaupungin viestintä on luettavissa, nähtävissä ja kuultavissa kaikille	5,6	4,0	8,0

Jokainen on hyväksytty sellaisena kuin on

Avoimissa vastauksissa nousi esiin parannusehdotuksia arvostavan kohtaamisen kokemuksesta, erilaisten oletusten olemassaolosta sukupuoleen ja ihmiseen liittyen sekä niiden purkamisesta. Sukupuolisensitiivisyyden parempaa huomioon ottamista palveluissa esitettiin. Henkilöstön osaaamisen merkityksestä ja kykyyn puuttua rasismiin, syrjintään ja häirintään palveluissa toivottiin parannusta. Vastauksissa kirjoitettiin esimerkiksi sukupuolineutraaleista tiloista tai palveluista ja siitä, että ne eivät automaattisesti vastaa naisten erityistarpeisiin, mikä tulisi myös huomioida. Palvelujen esteettömyydestä ja puutteista kommentoitiin useissa vastauksissa.

Yhdenvertainen viestintä tarkoittaisi myös käytännössä palvelutilanteissa esimerkiksi selkeän suomenkielisen palvelun tarjoamista ja aikaa kuunnella huonosti kommunikoivaa asiakasta. Viestintä ja tiedottaminen palveluissa saivat parannusehdotuksia. Alla oleva lainaus kuvaa palautteiden sisältöjä.

”Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja olla osa yhteisöä, riippumatta esimerkiksi kuulosta, kielestä tai kommunikaatiotavasta. Saavutettava viestintä, ohjaus on mahdollisuus täysipainoiseen, kulttuuriseen ja kielelliseen ymmärrykseen eli kielivähemmistössä olevan yhteisön tarpeeseen liittyvä ymmärrys.” (Järjestökysely 2026)

Kaupungin toivottiin tekevät vahvempaa yhteistyötä järjestöjen kanssa. Järjestöjä voisi hyödyntää mm. palvelujen suunnittelussa. Kaupunki voisi myös ottaa asukkaitaan mukaan jo alkumetreillä, eikä vain esitellä valmiita tuloksia.

”Palveluissa, joissa asiakkaan ihmisarvo korostuu”

Kaupungin palvelut saivat myös kiitosta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomioimisessa. Kirjastot ja museot koettiin paikoiksi, joissa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat. Nuorisopalvelut saivat palautetta henkilökunnan ystävällisyydestä, avoimuudesta ja keskusteleavasta työotteesta. Liikuntapalveluja kiiteltiin yhteistyön tekemisestä ja toiminnan toteuttamisesta, jossa huomioidaan erilaiset ihmiset, kehot ja järjestöt hyvin. Kaupunkisuunnittelun koettiin olevan ennakkoluulotonta yhteistyössä. Muitakin kiitoksia jaettiin.

*”Lapsiperheiden palveluissa tuntuu toteutuvan paremmin, kuin ikäihmisiä koskevis-
sa palveluissa, kenties siksi että väestörakenteen vuoksi yhdenvertaisuuteen liittyviä
toimenpiteitä ja rakenteita on kehitetty jo useita vuosia. Sama asia pitäisi tiedostaa
ikäntyvien osalta etukenossa, jotta ihmiset eivät syrjäydy palvelujärjestelmästä, joka
ei toimi heille.”*

Kuva: Anna Valli / Ellun Kanat

Kaupungin työllisyyspalvelujen asiakastyytyväisyyskysely 2026 Q1

Kaupungin työllisyyspalvelujen toimintaa arvioidaan valtakunnallisella KEHA-keskuksen tuottamalla kyselyllä. Kyselyyn on mahdollista vastata yhdeksällä eri kielellä. Vuonna 2025 Espoo-Kauniainen alueelta saatiin vastauksia 5003 kappaletta. Vuonna 2026 ensimmäisellä neljänneksellä vastauksia saatiin 1704. Valtakunnallinen vastausprosentti on noin 5 (aluekohtaista ei toistaiseksi saatavilla). Asiakaskokemuksen laatuvaittamista parhaat keskiarvot eli 4,2 saivat ”Minua kohdeltiin arvostavasti” ja 4,1 ”Minua kohdeltiin oikeudenmukaisesti”.

Alla olevasta taulukosta 3. ilmenee, että kotoutumisprosessissa olevat naiset ja miehet antavat myönteisempiä arvioita kuin kotimaankieliset. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien vastanneiden arvio ei olennaisesti eroa naisten tai miesten antamista arviosta.

Taulukko 3. Kysymysten vastaukset sukupuolittain ja kotoutumisen näkökulmasta (2026 Q1)

Minua kohdeltiin arvostavasti	Arvio
Nainen	4,2
Mies	4,2
Kotoutujanainen	4,4
Kotoutujamies	4,4
Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat	4,3

Minua kohdeltiin oikeudenmukaisesti	Arvio
Nainen	4,2
Mies	4,1
Kotoutujanainen	4,3
Kotoutujamies	4,3
Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat	4,2

Seuraavaksi parhaat arviot eli 4,0 saivat asiain sujuvuus ja ”Tiedän mitä minun tulee tehdä seuraavaksi”. Heikoimman arvosanan saivat ”Saamani palvelut ovat edistäneet tavoitteitani” ja ”Saamani palvelut ovat edistäneet valmiuttani työllistyä”.

Yhteenvedona edellisistä voi todeta, että Espoon osallisuus- ja hyvinvointikyselyn 2026 mukaan espoolaisten hyvinvoinnin perusta on vahva: elämän merkityksellisyys, läheiset ihmissuhteet ja tulevaisuuden toiveikkuus korostuvat. Ikäryhmien välillä on eroja: nuorilla on vahvaa toiveikkuutta, mutta nuorilla aikuisilla enemmän kuormitusta, 60–69-vuotiailla hyvinvointi on monin mittarein korkealla. Kieliryhmien ja asuinalueiden väliset erot ovat maltillisia, ja asiakaskohtaamiset koetaan pääosin myönteisiksi. Mielenkintoista on sinänsä, että Nuorisobarometrin (2025) tietojen mukaan nuorten toiveikkuuden muutos valtakunnallisesti on vuodesta 2021 (80 %) laskenut vuoteen 2025 (61 %), mikä luo toisenlaisesta kuvaa nuorten tilanteesta verrattuna osallisuus- ja hyvinvointikyselyn tuloksiin. Kouluterveyskysely (2025) toi myös esiin ahdistuneisuuden, koulu-uupumuksen, kiusaamisen ja syrjinnän kokemukset. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi on heikompia kuin muiden. Edellä esitetyn vuoksi on tärkeää selvittää eri tietolähteistä ja nykytilaa kattavamman kuvan saamiseksi eri taustaisten nuorten näkökulmasta.

Yhteenvedona voi todeta, että tiedämme vähän asukkaiden tulotasosta tai sosioekonomisesta asemasta kyselyjen perusteella. Tarpeen olisi myös selvittää, onko heikompia tulotaso ja sosioekonominen asema yhteydessä palveluiden pääsyyn, osallistumiseen ja hyvinvointiin Espoossa. Esimerkiksi THL:n Suomalaisten hyvinvointi 2022 julkaisun mukaan työssäkäyvien riski kokea erittäin heikkoa osallisuutta oli noin neljäsosa vastentahtoisesti työelämästä pois joutuneiden, esimerkiksi työkyvyttömiä ja työttömien riskistä. (Leemann ym. 2022, 102)

2.2.1 Nostoja esteettömyydestä ja arvostavasta kohtaamisesta Espoossa

Esteettömyys Espoossa

Voxit-keskusteluissa (2025 syksy) esteettömyys, erityisryhmien liikunta ja pysäköinnin erityistarpeet nousivat esiin toiminta- ja liikkumisesteisillä. Toiminta- ja liikkumisesteisten keskustelussa asukkaat lisäsivät eniten esteettömyyteen, erityisryhmien liikunnan mahdollisuuksiin sekä pysäköinnin erityistarpeisiin liittyviä väittämiä. Keskustelun tulosten mukaan osallistujat pitivät tärkeänä, että kaupungin työntekijät ymmärtäisivät, miten esteettömyyden puute vaikuttaa arjessa ja että esteettömyyttä ja toimijuutta tulee pohtia laajasti, sillä kaikki toiminnan rajoitteet eivät näy ulospäin.

Espoo-tarinan valmistelutyöpajojen (2025) lopputulemana vammaisneuvostossa ja vanhusneuvostossa näkemykset esteettömyydestä olivat hyvin samansuuntaiset kuin Voxit-aineistossa. Hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 valmistelun yhteydessä vanhusneuvosto lausui, että esteettömyysvaatimusten tulee täytyä muissakin julkisen palvelujen rakennuksissa, ei vain Espoon kaupungin uusissa rakennuksissa. Järjestökyselyssä (2026) havaittiin, että esteettömyys jakoi vastaajia. Osa koki esteettömyyden toimivan mitä parhaimmalla tavalla ja osa taas antoi palautetta toimimattomuudesta. Esteettömyys teemana kytkeytyy myös Espoon hyvinvointisuunnitelmaan 2026–2029. Kaikkia ikäryhmiä koskevassa tavoitteessa on todettu, että Espoon uudet rakennukset ovat esteettömiä.

Kyselyistä saatujen tulosten ja Espoo-tarinan valmistelutyöpajojen perusteella esteetön ympäristö ei aina toteudu käytännössä, asukkaiden arjessa. Esteettömyyden tärkeys tulee merkittävästi lisääntymään vielä nykyisestä, koska iäkkäiden espoolaisten määrä kasvaa hyvin nopeasti. Väestöennusteen mukaan Espoossa 65 vuotta täyttäneiden lukumäärä kasvaa nykyisestä 2,5-kertaiseksi vuoteen 2060 mennessä. Erityisesti yli 80-vuotiaiden osuus kasvaa merkittävästi. Ikäystävällisyyden tulee olla asuinympäristön suunnittelussa keskeistä. Rakennamme nyt kaupunkiympäristöä, jonka tulee olla esteetöntä kaikille espoolaisille myös tulevaisuudessa niin että kaikki ja kaikenikäiset espoolaiset voivat liikkua ja toimia liikkumis- ja toimisesteistä huolimatta yhdenvertaisesti. Esteettömyys on

erityisen tärkeää vammaisille henkilöille, iäkkäille ja lapsiperheille, mutta siitä hyötyvät kaikki.

Lainsäädäntö, YK:n vammaissopimus ja direktiivit antavat perustan palveluiden esteettömyyden ja saavutettavuuden toteuttamiselle. Niiden lisäksi tarvitaan kaupungin systemaattisia linjauksia ja toimenpiteitä, joilla lainsäädäntö viedään käytäntöön ja kaupungin rakenteisiin. Espoossa ei ole sovittuja esteettömyyslinjauksia, kuten esimerkiksi Helsingin kaupunki on tehnyt. Lainsäädäntö ei anna vastauksia kaikkiin esteettömyyskysymyksiin. Yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää yhdessä sovittuja linjauksia ja toimenpiteitä, joihin kaikki kaupungin toiminta-alueet ja toimijat sitoutuvat esteettömyyden toteutumiseksi.

Osallistumista ja liikkumista tukevat ratkaisut tulee viedä konkreettiseksi osaksi kaavoitusta, ympäristön ja palveluiden suunnittelua. Viihtyisä ja esteetön ympäristö edistää kaikkien espoolaisten hyvinvointia, toimintamahdollisuuksia, lisää yhteisöllisyyttä ja vähentää tutkitusti esimerkiksi terveyspalveluiden tarvetta. Ilman tietoa ympäristön ja palveluiden toimivuudesta esteettömän ympäristön kehittäminen ei ole mahdollista. Siksi asukkaiden antamien palautteiden hyödyntäminen, kokemusasiantuntijuus ja käyttäjälähtöisyys sekä yhteistyö eri sidosryhmien, kuten vanhusneuvoston, vammaisneuvoston, järjestöjen ja yritystoimijoiden kanssa, on esteettömyyden edistämisessä olennaista. Uudenlaisen toimintakulttuurin kehittäminen kaupungissa on avainasemassa, kun tehdään yhteistä kaupunkia kaikille asukkaille.

Arvostavien kohtaamisten kehittäminen palveluissa

Kaupungin eri palveluissa osataan huomioida erilaiset ihmiset ihmisarvoa kunnioittaen.

Sateenkaarevat nuoret toivoivat yhdenvertaisesti saavutettavia palveluja, joissa arki sujuu ilman ylimääräistä kuormitusta oman identiteetin vuoksi. Ihannetila olisi, että arjen asiointi olisi stressitöntä ja sujuvaa eikä vähemmistöön kuulumista edes huomaisi. Liikuntapaikat olisivat esteettömiä myös sukupuolivähemmistöille. Kouluissa olisi samat käytännöt, esim. nimen vaihtaminen onnistuisi kaikissa kouluissa samalla tavalla. Edellä mainitut olivat konkreettisia esimerkkejä parannusehdotuksista. (Työpaja 19.5.2025.) HelsinkiPride-kumppanuuspalautteissa tuotiin kehittämissuhteuksina esiin esimerkiksi arvostavan kohtaamisen merkityksen tiedostaminen, tarve sukupuolivähemmistöön kuuluvien henkilöiden tunnistamiseen palveluissa ja henkilöstön kohtaamisosaamisen kehittämiseen. Vammaisneuvoston työpajan (22.5.2025) keskustelut liikkuivat samoissa teemoissa: *”Vammaisuus tai toimintarajoite ei aiheuta ylimääräistä kuormitusta, se-littelyä tai esteitä – jokainen kokee olevansa osa yhteisöä ja voi olla oman elämänsä subjekti.”*

Romaniyhteisön työpajassa (21.5.2025) todettiin, että romanit kohtaavat syrjintää ja rasismia. Kohtaamiset palveluissa eivät ole aina turvallisia tai ennakkoluuloista vapaita. Henkilöstön osaaminen palvelujen tuottamisessa on keskeistä. Työpajassa kuvattiin nykytilaa suhteessa tulevaisuuden visioon seuraavasti: *”Romanit kokevat olevansa yhdenvertaisia ja täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä. Palvelut ovat saavutettavia, ymmärrettäviä ja kulttuurisesti sensitiivisiä. Tuki koulutukseen, työelämään ja asumiseen on saatavilla oikea-aikaisesti ja luottamuksellisesti. Asiointi ei aiheuta pelkoa tai epävarmuutta. Kulttuurisia erityispiirteitä kunnioitetaan ja osallisuuden kokemus tuo turvallisuutta. Ennakkoluulot vähe-nevät, kun vuorovaikutus ja yhteistyö valtaväestön kanssa lisääntyy.”*

Romanilapset ja -nuoret kohtaavat rasismia ja syrjintää jo varhaislapsuudesta alkaen. Kokemukset alkavat usein arjen tilanteissa, kuten kaupoissa ja muissa julkisissa paikoissa, joissa he joutuvat outojen katseiden tai syrjivän kohtelun kohteiksi. Tämä jatkuu peruskoulussa, missä ystävyssuh-teiden solmiminen voi olla vaikeaa, kiusaaminen on yleistä ja ulkopuolelle jääminen tavallista. Romaninuoret toivat esiin myös jatko-opintoihin oh-jaamisen puutteita. Opiskelijat kokivat, että heille ei kerrottu tarpeek-

si monipuolisista opiskelumahdollisuuksista, vaan vaihtoehtoja tarjottiin stereotyyppien perusteella, esimerkiksi ehdottamalla vain ammatteja, joita romanien oletetaan tekevän, kuten linja-autonkuljettajan tai auto-mekaanikon työt. Nuorten mielestä olisi tärkeää, että heidän omia kiinnos-tuksen kohteitaan ja toiveitaan kuunneltaisiin aidosti opinto-ohjauksessa.

→ Lähde: Haastattelu, Espoon Romaniyhdistys, 11.3.2026. Haastatteluja tehtiin romanipoikien kerhossa ja nuorten naisten ryhmässä. Tulok-set ovat saman suuntaisia kuin Valtioneuvoston (2023) [Romanilasten hyvinvointi ja oikeuksien toteutuminen -selvityksessä](#).

Kuntapalvelututkimuksessa (2025) vastanneiden mukaan *”rasismia on asuin-alueensa julkisella paikalla kohdannut joka viides, väkivaltaa tai väkivallalla uhkailua joka seitsemäs, ja seksuaalista ahdistelua 6 % vastaajista. Muuta kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista 29 % on kohdannut rasismia. Heidän keskuudessaan 58 % kertoi rasismin kohdistuneen heihin itseensä. Kotimaankielisistä rasismia oli kohdannut 17 %.”*

Kokouskeskustelussa nousi esiin toinen puoli rasismista: Maahanmuuttaja-taustaisten keskinäinen rasismi ja lähtömaiden ja alueiden konfliktien heijastuminen väestöryhmien välisiin suhteisiin Espoossa, on merkille pantava ilmiö. Olennaista olisi tehdä ennaltaehkäisevää yhteistyötä mm. viranomaisien kanssa.

Maahanmuuttajataustaisten työpajoissa (12. ja 25.5.2025) toivottiin, että kaupunki olisi vapaa syrjinnästä ja kiusaamisesta. Erityisesti työelämässä tapahtuva syrjintä tulisi kitkeä. Keskusteluissa toivottiin myös osallisuus- ja järjestötyöhön parempaa viestintää ja yhteydenpitoa molempiin suun-tiin. Kielimuurin koettiin vaikeuttavan osallistumista. Selkeällä suomen kielellä viestimistä toivottiin. Kiitosta saivat naisten ja perheiden arkea tukevat palvelut. Työpajassa kerrottiin myös, että järjestöt voisivat toimia kulttuuritulkkkeina ja ennaltaehkäistä nuorten ongelmia. Työpajoissa toi-vottiin myös segregaaion ehkäisemistä. Alueella tulisi asua taustaltaan monipuolinen väestö, niin suomalaisia kuin maahanmuuttajiaakin. Palve-lujen tulisi olla lähellä. Valmistelutyöryhmässä käydyssä keskustelussa todettiin myös, että vieraskielisten poikien tilanne on haastava, mikä näkyy myös Kouluterveyskyselyssä 2025. Syrjinnän ja kiusaamisen kokemukset ovat yleisempiä ulkomaalaistaustaisilla oppilailla kuin suomalaistaustai-silla oppilailla (Kouluterveyskysely 2025)

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemoja koskevista kaupungin asiakaspalautejärjestelmän (2025) palautteista nousee esiin toive kunnioittavasta ja arvostavasta kohtaamisesta sekä yhteisten toimintamallien noudattamisen merkityksestä palveluissa. Esimerkkeinä sukupuolisensitiiviset kohtaamiset transihmisten kanssa, rasismin käsitteleminen eri tilanteissa ja epäjohtonmukainen puuttuminen ohjeiden noudattamatta jättämiseen kaupungin palveluissa.

Ihmiskaupan ja työperäisen hyväksikäytön ehkäisy on osa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistä kaupungissa. Kaupungin tulee ehkäistä työperäistä hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa kaupungin omassa toiminnassa sekä esimerkiksi hankintaketjuissa ja muissa toiminnoissa. Olennaista on, että kaupunki toimii esimerkkinä reilusta työelämästä: se ei hyväksy alipalkkausta, syrjintää eikä ihmiskaupan riskejä omassa organisaatiossaan tai kumppaniverkostoissaan. Johtaminen on eettisesti korkealla tasolla. Harmaaseen talouteen ja ihmiskauppaan liittyen Tilapalvelut-liikelaitoksessa on kehitetty toimintatapa, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä, puuttua ja kitkeä ilmiö kaupungin palvelutoiminnasta. Toimintatapaa on kiiteltu ja se on tunnistettu myös kansallisesti edellä kävijä esimerkiksi. Toimintatavan kehittämisestä tulee huolehtia edelleen ja käyttää sitä hyvänä esimerkkinä vaikeaan asiaan puuttumisessa. Kaupunkiyhteistä tarkastelua ja koordinoitua tarvitaan tämän ilmiön edessä.

Vaikutusten ennakoarvioinnin kaupunkitasoinen päivittäminen aloitetaan syksyllä 2026. Siinä yhteydessä pohditaan mm. sukupuolivaikutusten arviointia, vammaisarviointia ja mielenhyvinvoinnin arviointia. Kaupunginvaltuustossa hyväksyttiin 2025 syksyllä valtuustotoivomus sukupuolitietoisien budjetoinnin määrätietoisesta edistämisestä eri toimialoilla.

Aalto-yliopiston ihmisoikeuskaupunkiselvitys (2025) toi esiin koko organisaation yhteistoiminnan keskeisen merkityksen. Ihmisoikeudet ovat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ilmentymiä. Ihmisoikeusteema koskee kaikkia toimijoita: luottamushenkilöitä, henkilöstöä sekä kaupungin asukkaita. Ihmisoikeudet ilmiönä muodostavat olennaisen osan sosiaalisesti kestävästä kaupungin rakentamisesta. Teema kokoaa yhteen myös kaupungin moninaisuus-, osallisuus-, hyvinvointi- ja inklusiivisuustyön. Menestyäksemme meidän on tarkoituksenmukaista luopua siiloutuneista toimintatavoista ja ylittää perinteisiä organisaatorajoja. Espoossa on jo pitkään tehty määrätietoista työtä eri väestöryhmien äänten esille tuomiseksi. Olemme nyt vaiheessa, jossa tätä työtä toteutetaan entistä johdonmukaisemmin ja pitkäjänteisemmin. Tämä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2026–2029 on osa tätä matkaa.

2.3 Toimimme vastuullisesti ja täydennämme omaa tutkimustietoa muiden tekemillä tutkimuksilla ja selvityksillä

Kaupungin omaa tutkimustietoa täydennettiin alla olevassa koonnissa olevilla tietolähteillä. Koonnissa on nostoja tietolähteistä.

Havaintoja kaupungin ulkopuolisista tutkimuksista ja selvityksistä.

Yhteydenotot tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon tuli 9 yhteydenottoa: perusopetuksen järjestäminen, syrjintäepäily perhesuhteiden vuoksi ja vammaisen henkilön kohtelu. **Tasa-arvovaltuutetun toimistoon** tuli 2 yhteydenottoa: transnaisten ja muunsukupuolisten oikeutta käyttää uimahallin naisten pesutiloja ja sukupuolineutraalin työpaikka-ilmoituksen laatimista.

Tasa-arvobarometri 2025

Seksuaalinen häirintä on Suomessa yleistä, mutta selvästi yleisempää ja toistuvampaa naisille. Vähemmistöryhmiin kuuluvat kohtavat muita todennäköisemmin sekä seksuaalista häirintää että sukupuoleen liittyvää vihapuhetta.

Poliisi

Viharikosepäilyjen motiiveista eniten kasvoivat vammaisuuteen liittyvien ilmoitusten määrät, joka on ollut kasvussa vuodesta 2020 alkaen.

Nuorisobarometri 2026

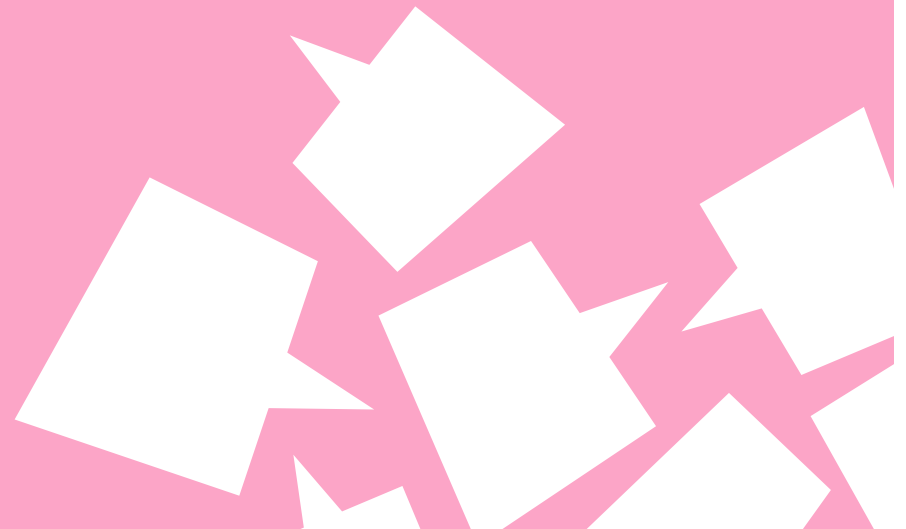
Paineet kasaantuvat erityisesti 20–24-vuotiaille naisille. Nuorten tulevaisuudenusko on heikentynyt aiempiin vuosiin verrattuna. Nuoret eivät ole yhtenäinen joukko.

Lunabba, H. 2026

Palvelukäsityksen tulisi muuttua sukupuolisensitiiviseksi sukupuoli-neutraaliuden sijaan. Samalla tunnistetaan erilaisia normatiivisuuteen liittyviä sosiaalisia ja kulttuurisia esteitä onnistuneiden kohtaamistilanteiden toteutumiselle. Olennaista on tunnistaa riskeäviä taustatekijöitä, kuten kieli, kulttuuri, toimintakyky ja sosio-ekonominen asema ja niiden merkitys. Poikien ja nuorten miesten tilanteeseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Sukupuolineutraaliudesta tulee siirtyä sukupuolisensitiiviseen valmisteluun, jossa erot ja erityisyydet tunnistetaan.

Rahko, N. 2026, THL. Saamelaiset

Kulttuurisesti turvallisten palvelujen vahvistamista, henkilöstön osaamisen lisäämistä, selkeitä toimintamalleja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi sekä systemaattista seurantaa.

Seuraavassa esitellään laajemmin koonnissa kuvattuja tuloksia. Tekstiin on myös kirjattu muita aihealueille liittyviä temaattisia kysymyksiä.

Yhteydenotot tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon Espoosta

Vuonna 2025 yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon oli tullut 9 yhteydenottoa, joista 7 koski perusopetuksen järjestämistä, 1 syrjintäepäilyä perhesuhteiden vuoksi ja 1 työntekijän epäyhdenvertaista kohtelua vammaisuuden perusteella. Tasa-arvovaltuutetun toimistoon oli tullut loka-kuun 2023 joulukuun 2025 välillä kaksi asiaa, jotka liittyvät Espoon kaupunkiin. Ensimmäinen koski transnaisten ja muunsukupuolisten oikeutta käyttää uimahallin naisten pesutiloja. Toinen koski sukupuolineutraalin työpaikkailmoituksen laatimista.

Tasa-arvobarometri 2025

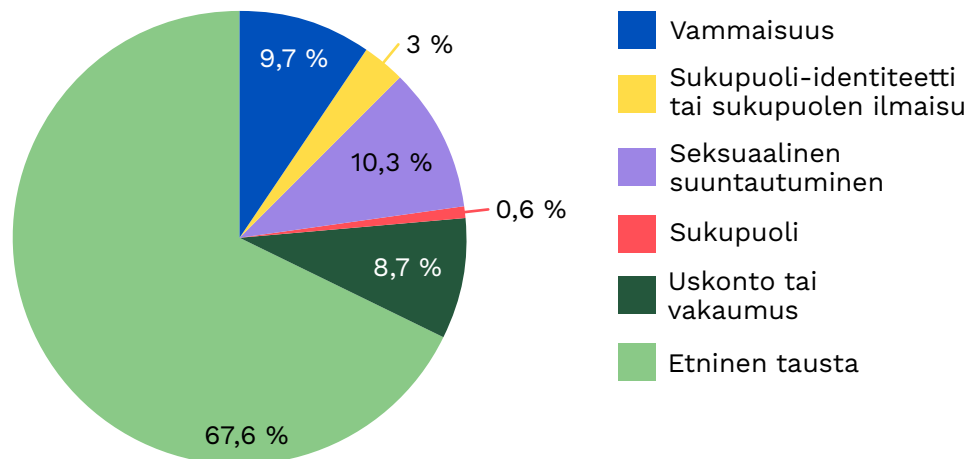
Tasa-arvobarometrin (2025) mukaan sekä naiset että miehet kokevat eniten väkivallan pelkoa liikkeessään yksin, ja seuraavaksi joukkoliikenteessä. Seksuaalinen häirintä on Suomessa yleistä, mutta selvästi yleisempää ja toistuvampaa naisille: kahden vuoden aikana sitä koki 47 % naisista ja 22 % miehistä, useimmiten sanallisena. Vähemmistöryhmiin kuuluvat kohtaavat muita todennäköisemmin sekä seksuaalista häirintää että sukupuoleen liittyvää vihapuhetta.

Poliisi 2025

Vuonna 2024 poliisin tietoon tulleiden viharikosten määrä jatkoi kasvuaan ja on korkein koko viharikosselvitysten historian aikana. Kaikki vihamotiivit mukaan luettaessa yleisin rikosnimike oli kunnianloukkaus. Sanallisten loukkausten, uhkausten ja häirintätapausten yhteenlaskettu määrä oli 60 prosenttia kaikista rikosilmoitustapauksista. Viharikosetäilyjen motiiveista eniten kasvoivat vammaisuuteen liittyvien ilmoitusten määrät, joka on ollut kasvussa vuodesta 2020 alkaen. (Rauta, J. 2025.) Espoossa epäiltyjä viharikoksia oli rikosilmoitusten näkökulmasta 137, mikä merkitsee 43/100 000 asukasta ja päärikoksia 173, mikä merkitsee 54/100 000 asukasta. Vastaavat luvut Vantaalla ja Helsingissä ovat hieman korkeammat. Tarkempaa alueittaista tilastoa ei ole saatavilla.

Alla oleva kuva 2. havainnollistaa eri viharikosmotiivien osuuksia epäillyistä viharikoksista tehdyissä rikosilmoituksissa vuonna 2024 (n1808).

Kuva 2. Eri viharikosmotiivien osuudet epäillyistä viharikoksista tehdyissä rikosilmoituksissa vuonna 2024, (n1808). (Rauta, J. 2025)

Nuorisobarometri 2026

Nuorisobarometrin (2026) mukaan paineet kasaantuvat erityisesti 20–24-vuotiaille naisille, ja nuorten hyvinvointi riippuu vahvasti heidän ympäristönsä tarjoamasta tuesta sekä julkisten palvelujen riittävydestä. Nuorten tulevaisuudenusko on heikentynyt aiempiin vuosiin verrattuna. Nuoret eivät ole yhtenäinen joukko.

Sukupuolisensitiivisyyden haasteet

Sukupuolisensitiiviset palvelut ovat palveluja, joissa sukupuolen moninaisuus ja sukupuolen merkitys ihmisen elämässä tunnustetaan ja huomioidaan ilman oletuksia, stereotyyppioita tai vastuun siirtämistä yksilölle. Sukupuolisensitiiviset palvelut ottavat huomioon eri sukupuolten erityiset riskit ja tarpeet ilman leimaamista. Sukupuolta tarkastellaan risteävästi muiden tekijöiden kanssa (ikä, etnisuus, vammaisuus, kieli, sosioekonominen asema jne.). Tämä auttaa tunnistamaan rakenteellista eriarvoisuutta. Ta-

voitteena on yhdenvertaisuus, osallisuus ja palvelujen parempi vaikuttavuus kaikille. Sukupuolisensitiivisissä palveluissa myös kohtaamiset ovat sukupuolisensitiivisiä. Konkreettisenä esimerkkinä on sateenkarinuorten toive Espoo-tarinan työpajassa: *”Arjen asiointi on stressitöntä ja sujuvaa eikä vähemmistöön kuulumista edes huomaa.”* Harry Lunabba teki selvityksen Pojat ja nuoret miehet vakavasti ottaen, selvitys poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksista tasa-arvohaasteiden taustalla Valtioneuvostolle. Selvitys julkaistiin 15.1.2026. Lunabba (2026) toteaa, että *”tutkimukset osoittavat, että suomalaisten oppilaiden osaamistaso on laskenut, erityisesti poikien kohdalla. Tämä näkyy koulutuspoluissa: pojat ovat selvä vähemmistö lukiossa ja korkeakoulutuksessa. He ovat myös haavoittuvia somaattisten sairauksien, mielenterveysongelmien ja yksinäisyyden suhteen. Poikien mielenterveysongelmia alidiagnosoidaan, ja palveluihin hakeutuminen on vaikeaa. Lisäksi pojat ovat yliedustettuina väkivallan uhreina ja tekijöinä, ja maskuliinisuuskulttuuri usein hyväksyy tai ihannoii väkivaltaa sekä kieltää haavoittuvuuden ilmaisun. Uutena haasteena sosiaalisen median algoritmit ohjaavat sisältöjä, mikä voi lisätä poliittista ja sukupuolten välistä polarisaatiota. Selvitys ehdottaa, että poikien sukupuolittunut haavoittuvuus tunnistetaan ja huomioidaan koulutuksen sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden suunnittelussa. Sukupuolineutraaliudesta tulee siirtyä sukupuolisensitiiviseen valmisteluun, jossa erot ja erityisyydet tunnistetaan. Osaamistason nostaminen nimetään koko lapsi- ja nuorisotyön yhteiseksi kansalliseksi tavoitteeksi.”*

Espoon kaupungin lukioiden opiskelijoista tyttöjä oli 54,3 prosenttia ja poikia 43,7 prosenttia vuonna 2025. Tyttöjä lukiossa opiskelee 528 enemmän kuin poikia. 43 prosenttia peruskoulunsa päättäneistä vieraskielisistä opiskelijoista jatkaa lukioon. Tyttöjen osuus heistä on 56 prosenttia.

Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan ulkomaalaistaustaiset tytöt harrastivat Espoossa jotakin viikoittain selvästi suomalaistaustaisia tyttöjä vähemmän. Sama ilmiö nousee liikunnan näkökulmasta. Maahanmuuttajataustaiset tytöt osallistuvat Suomessa liikuntaan keskimäärin muita nuoria vähemmän, ja ero korostuu erityisesti sukupuolten välillä. Osallistumista rajoittavat usein samanaikaisesti kulttuuriset normit, taloudelliset haasteet sekä puutteellinen tieto harrastusmahdollisuuksista, mikä tekee liikunnan aloittamisesta ja jatkamisesta monille vaikeaa. Näiden tekijöiden kasautuminen voi johtaa siihen, että osa tytöistä jää kokonaan harrastustoiminnan ulkopuolelle. Samalla liikunnalla on kuitenkin merkittävä rooli kotoutumisessa, sosiaalisten suhteiden rakentamisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä. Siksi on tärkeää kehittää kohdennettuja ja saavutettavia ratkaisuja, jotka huomioivat tämän ryhmän erityistarpeet.

Tyttöjen liikunnan edistäminen ei perustu yksittäisiin toimenpiteisiin, vaan vaatii rakenteellisia, kulttuurisia ja paikallisia ratkaisuja, joissa kunnilla on keskeinen rooli. Espoo vastaa liikuntapaikoista, liikuntapalveluista ja arkiympäristöistä, ja voi lisätä tyttöjen osallistumista tarjoamalla matalan kynnyksen, ei-kilpailullisia harrastusmahdollisuuksia. Liikuntaympäristöjen tulee olla turvallisia, saavutettavia ja monipuolisia, ja kohdennetut toimet, kuten tyttöjen omat liikuntaryhmät ja sensitiivinen ohjaus, voivat madaltaa osallistumiskynnystä erityisesti murrosiässä. Lisäksi kustannusten alentaminen ja maksuttomien palveluiden lisääminen tukevat yhdenvertaisuutta. Poikkihallinnollinen yhteistyö ja tiedolla johtaminen puolestaan auttavat kohdentamaan toimenpiteet tehokkaasti ja pitkäjänteisesti.

→ Lähde: Liikunnan ja urheilun tasa-arvo Suomessa, 2025.

Kaupunki ennaltaehkäisee ja puuttuu vahvasti Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomiseen (FGM) yhteisen verkoston ja koulutusten avulla. Vahvasta yhteistyöstä tulee huolehtia myös jatkossa ja kehittää toimintamallia eteenpäin. Tämä toiminta on osa kunniaväkivallan ja pakottavan kontrollin ennaltaehkäisemistä palveluissa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on laskenut, että yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle yli miljoonaa euroa. Syrjäytymistä ehkäisevän toiminnan taloudelliset vaikutukset ovat merkittävät. Esimerkiksi, jos nuori syrjäytyy täysin yhteiskunnasta, sen kustannukset ovat aina suuremmat, kuin sitä ehkäisevään toimintaan sijoitetut panokset. Mitä varhaisemmassa vaiheessa riskitekijät voidaan tunnistaa ja niitä vähentää, sitä suuremmat ovat ehkäisytoimenpiteistä saadut hyödyt. ([Valtiontalouden tarkastusvirasto](#), 2007).

Saamelaisuus

Espoon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunta (21.1.2026) kuuli Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen suunnittelija Niila Rahkoa saamelaisuudesta kuntatyössä. Rahko korosti kulttuurisesti turvallisten palvelujen vahvistamista, henkilöstön osaamisen lisäämistä, selkeitä toimintamalleja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi sekä systemaattista seurantaa. Yhteistyö Saamelaiskäräjien kanssa tukee työn käynnistämistä. Kaupungilla tulisi olla tutkittua tietoa saamelaisväestöstä Espoossa.

2.4 Yhdenvertaisuuslaki 1.1.2025, osittaisuudistus

Yhdenvertaisuuslaissa todetaan, että *"Viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi (5§)."* Aiemmassa tekstissä on esitetty havaintoja eri väestöryhmistä useista eri näkökulmista. Selkeyden varmistamiseksi on tuotettu yhteenveto, joka on liitteenä. [Liitteessä](#) on kuvattu yhteenvedonomaaisesti edellä esitetyistä keskeisiä tuloksia. Kuvaus kattaa sekä Espoon omista että ulkoisista selvityksistä tuodun näkemyksen yhdenvertaisuudesta, sukupuolten tasa-arvosta, syrjinnästä ja häirinnästä sekä kehittämistarpeista. Intersektionaalisuus tarkastelee sitä, miten eri identiteetin osa-alueet, kuten sukupuoli, etninen tausta, kieli, ikä, vammaisuus, sosioekonominen asema, seksuaalinen suuntautuminen, uskonto tai asuinpaikka, voivat kiehtoutua yhteen ja luoda sekä erityisiä etuja, että haasteita. Kun nämä tekijät risteävät, ne voivat tuottaa aivan erilaisia palvelukokemuksia kuin jos katsottaisiin vain yhtä taustatekijää kerrallaan. Ihminen voi kuulua samaan aikaan eri kategorioihin. Valmistelutyöryhmässä tuotiin myös rakenteiden vaikutus esiin.

Kuva: Kerttu Penttilä

3. Jatkotoimenpiteet: painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet

*Oleta moninaisuus. Kaikki ovat tervetulleita -periaate kaupungin kaikkien toimintaan.
(Valmisteluryhmä 5.12.2025)*

Suunnitelmaa valmisteltiin monialaisessa valmisteluryhmässä. Valmisteluryhmään kutsuttiin eri järjestöjen, seurakunnan, neuvostojen ja neuvottelekuntien, toimialojen ja tulosyksiköiden edustajia. Tavoitteena oli saada monialainen näkemys kaupunkilaisten arjesta ja sen haasteista.

Valmisteluryhmä perehtyi nykytilaan eri tietolähteiden valossa ja kävi keskustelua havainnoista. Kunkin ryhmän edustaja piti taustaryhmäänsä ajan tasalla ja keräsi näkemyksiä käsiteltäviin asioihin. Tällä tavoin osallistettiin suurempi joukko asukkaita ja muita toimijoita, kuin vain kokousväkeä. Valmisteluryhmä piti yksimielisesti tärkeänä, että suunnitelma palvelee konkreettisesti asioiden eteenpäin viemistä. Ensimmäisessä kokouksessa linjattiin, että olemme rakentamassa suunnitelmaa, joka ei ole vain ylätasolla, vaan tuo esiin asioita, jotka konkretisoituvat arjessa. Toinen tärkeä periaate oli, vähemmän on enemmän, mikä merkitsee, että tavoitteeksi tuli löytää muutamia painopisteitä ja niille toimenpiteitä. Kolmantena periaatteena oli ratkaisukeskeisyyden ja eteenpäin katsomisen eetos. Viimeisenä periaatteena oli luottamuksen merkityksen ja tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden edistämisen toimenpiteiden välinen yhteys. Toimenpiteet tulee toteuttaa niin, että luottamus kaupungin toimiin lisääntyy. Vahva viestintä kaupunkilaisille ja kaupungin sisällä on olennainen onnistumisen edellytys.

Edellinen palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2023–2025 sisälsi yhdeksän kaupunkiyhteistä teemaa, joiden alle toimenpiteitä kirjattiin toimialoilla ja tulosyksiköissä. Kaupunkiyhteiset teemat suuntasivat toimenpiteitä, mikä oli hyvä. Teemoja oli kuitenkin palautteiden perusteella liikaa. Tästä syystä tämä suunnitelma sisältää kaupunkiyhteisiä painopisteitä ja toimenpiteitä sekä palveluissa toteutettavia toimia vähemmän.

Toimenpiteistä useimmat ovat kaupunkitasoisia (5), mikä merkitsee, että ne suunnitellaan yhdessä konsernihallintovetoisesti. Kolme toimenpidettä toteutetaan ja suunnitellaan kaikilla toimialoilla. Loput kaksi toimenpidettä kohdentuvat erikseen valittuihin yksiköihin. Valmisteluryhmä halusi kohdentaa toimintaa perustan rakentamiseen sekä palvelujen laadun ja sisällön parantamiseen, toisin sanoen konkreettisiin tekoihin. Tätä kautta myös toimintakulttuurin tulisi lähteä muutokseen kaupungissamme. Seuraavissa luvuissa esitellään toimenpiteet ja niiden perustelut tiivistetysti.

Tätä dokumenttia täydennetään erillisellä dokumentilla. Siihen on kirjattu konkreettisesti toimenpiteen toteuttaminen, mittarit, seuranta ja kustannukset vuosien 2026–2029 aikana.

Vuosien 2026–2029 aikana edistetään sovituin osin palvelujen esteettömyyttä ja saavutettavuutta, tietopohjan vahvistamista, aktiivista syrjinnän vastustamista, sukupuolisensitiivisen kohtaamisen parantamista palveluissa ja saamelaisiin liittyvää tiedonkeruuta.

Seuraavissa luvuissa esitellään toimenpiteitä konkreettisemmin.

3.1 Esteettömyys ja saavutettavuus

Espoon kaupungissa esteettömyyden toteuttamisessa on varsin vakiintuneet käytännöt ja prosessit, mutta esteettömyyden edistämässä on vielä paljon tehtävää. Esteettömyystiedon kerääminen ja toimenpiteiden toteuttaminen tulee olla jatkuvaa ja systemaattista. Tavoitteena on luoda johdonmukaisempi kehittämisen polku esteettömyyden edistämiseen, joka edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista kaupungissa.

Esteettömyyteen liittyvät kysymykset nousivat tiedonkeruun ja keskustelun kautta yhdeksi painopisteeksi. Espoon kaupunki moninaistuu ja iäkkäiden espoolaisten määrä kasvaa. Olennaista on, että kaupunkilaisilla on mahdollisuus omatoimiseen elämään esteettömässä kaupungissa. Espootarinan mukaisesti kaupunkilaisten aktiivinen osallistuminen kaupungin kehittämiseen on tärkeää. Tätä kautta syntyy kokemus osallisuudesta, vaikuttamisesta ja luottamuksesta kaupunkiin. Kaupunkilaisia kutsutaan tekemään esteettömämpää kaupunkia, kertomalla yhteisen järjestelmän kautta puutteista ja omista havainnoista. Kaupungin tehtäväksi jää luoda suunnitelma ja priorisoida toimenpiteet tuleville vuosille osaksi toimintasuunnitelmia käyttösuunnitelmassa. Toinen esteettömyyteen liittyvä kehittämisskohte ovat esteettömyyskartoitukset esteettömyysindeksillä, joita tulisi tehdä 20 vuosittain. Esteettömyysindeksi voisi toimia kevyempänä ja skaalautuvampana ratkaisuna laajojen, perinteisten esteettömyyskartoitusten haasteisiin. Espoon kulttuuripalvelujen talot arvioidaan esteettömyysindeksillä kevään 2026 aikana. Kokemukset ovat jo nyt olleet positiivisia ja henkilöstön tietoisuus ja oppiminen esteettömyydestä on kasvanut saadun palautteen perusteella.

Digitaalisen saavutettavuuden edistäminen

Saavutettavat palvelut tarkoittavat digitaalisia palveluja, jotka on suunniteltu niin, että kaikki käyttäjät, myös erilaisia toimintarajoitteita omaavat henkilöt, voivat käyttää niitä yhdenvertaisesti. Suomessa saavutettavuutta säätelee digipalvelulaki, joka velvoittaa mm. julkisen sektorin, varmistamaan palveluidensa saavutettavuuden. Laissa edellytetään varmistamaan tiettyjen kriteerien mukaan esimerkiksi palvelujen havaittavuus, hallittavuus, ymmärrettävyys ja toimintavarmuus. Vuodesta 2025 alkaen saavutettavuusvaatimukset laajenivat koskemaan myös useita kuluttajille suunnattuja palveluja. Seuraavassa valotetaan esimerkein digitaalisen

saavutettavuuden pulmia aluksi hakutoimintojen näkökulmasta. Ensimmäiset esimerkit koskevat suomenkielistä perusopetusta.

1. Hakutermi *"kouluun hakeminen"*, joka on täsmällinen sivuston nimi, löytyy sivut, joista pääsee suoraan tietopakettiin, miten kouluun haetaan. Jos hakee jollain muilla hakusanoilla kuten *"miten haen kouluun"* tai pelkkä *"kouluun"* hakuehdoilla tulee kaikkea muuta, kuin kyseinen sivu.
2. Hakusana *"uimaopetus"* antaa ensimmäiset 23 hakutulosta, jotka ohjaavat kaikki samalle sivulle tulevien ekaluokkalaisten uinnista. Ensimmäinen sivu, joka on jokin muu kuin kyseisen tapahtuman mainos tulee vasta 3. sivulla eli luettelossa numerolla 24. Jos tämän hakusanan lisäksi laittaa valikosta aiheeksi *"opetus"*, mitään vastaavuuksia ei löydy.
3. Tiedon etsimiseen sivulta, esimerkki kouluun hakemisesta: termit, jotka ohjaavat hakemista, eivät välttämättä aukea kaikille. Tässä esimerkissä huoltajan pitäisi osata ymmärtää, että kouluun hakemiseen liittyvät ohjeet löytyvät *"lähikoulu ja toissijainen koulu"* otsikon alta, joka ei ole suomenkielisellekään sivuston kävijälle välttämättä suoraan ymmärrettävä termipari.

Seuraavassa lisää esimerkkejä toisesta näkökulmasta. Alla olevat esimerkit koskevat henkilöitä, jotka ovat heikkonäköisiä, omaavat haasteita hahmottamisessa tai ovat jo ikääntyneitä tai digisokeita.

4. Saavutettavuushaasteita on myös heillä, jotka käyttävät teknisiä apuvälineitä, kuten ruudunlukuohjelmia, tiedon hakemiseen. Itse nettisivut voivat olla saavutettavia, mutta niille ladatut tiedostot eivät välttämättä ole. Mm. PDF-tiedostot (esim. koulujen lukuvuosioppaat, muut) on tulostettava tietyllä tavalla, jotta ne olisivat luettavissa ruudunlukuohjelmalla.
5. Saavutettavuushaasteita on myös heillä, jotka eivät käytä teknisiä apuvälineitä, kuten ruudunlukuohjelmia. Jos sivustolla joutuu klikkailemaan paljon sivujen välillä tai haetut asiat löytyvät pitkien polkujen päästä, sivuston käyttäminen on raskasta eikä siten sovellu kaikille. Tämä kuormittaa mm. heitä, joilla on haasteita hahmottamisessa tai heitä, joiden fyysiset voimat ovat heikkommat esimerkiksi ikääntymisen myötä. Lisäksi tulee huomioida digisokeat eli ihmiset, jotka eivät pysty käyttämään järjestelmiä. Heille tulisi olla rinnakkaisia palveluja, esimerkiksi mahdollisuus soittaa puhelimella.

Yhteenvedona voi todeta, että digitaalista saavutettavuutta tulisi tarkastella kokonaisuutena eikä pistemäisinä toimenpiteinä. Olennaista on, että asukkaat kokevat olevansa osallisia kaupungissa ja viestintä on osa tätä kokemusta.

Verkkosisältöjen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus edellyttävät myös, että kieliversiot nähdään tasavertaisina ja että eri kielillä tarjottu tieto on ajantasaista, yhtenevää ja samanaikaisesti päivittyvää. Sisältöjä päivittäessä huomio keskittyy usein asiakokonaisuuksiin, jolloin kieliversiot voivat jäädä epähuomiossa päivittämättä. Kielitietoisuuden vahvistaminen ja selkeät käytännöt tukevat sitä, että myös ruotsinkielinen sisältö pysyy ajantasaisena ja laadukkaana. Lisäksi on tärkeää tehdä yhteistyötä muiden tulosyksiköiden kanssa, jotta verkkosisällöt vastaavat toiminnan rakennetta eri palvelualueilla.

Työryhmässä käydyissä keskusteluissa selkokieli ja selkeä suomen kieli ja niiden käyttäminen nousivat esiin jokaisessa kokouksessa. Selkokieli on saavutettavaa kieltä. Selkokieli ja selkeä suomen kieli tukevat yhdenvertaisuutta ja osallisuutta, jotta mahdollisimman moni voi ymmärtää tärkeää tietoa ja osallistua yhteiskuntaan. Selkokieltä käytetään esimerkiksi viranomaisviestinnässä, uutisissa ja palveluohjeissa. Selkokieli ja selkeä kieli eivät ole sama asia, vaan selkokielelle on oma kriteeristönsä. Kaupungissa tulee päättää, mistä selkokielen käyttäminen aloitetaan ja missä vahvistetaan selkeän suomen kielen käyttämistä. Samalla tulee huolehtia siitä, että myös ruotsi palvelukielenä on selkeää, ymmärrettävää ja saavutettavaa, jotta kaupunkilaisia voidaan palvella yhdenvertaisesti molemmilla kielillä. Kukin valmisteluryhmän jäsen perusteli näkemystään omasta taustaryhmästä käsin.

Valtakunnallisen selkokielen tarvearvion mukaan selkokieltä tarvitsee 11–14 prosenttia väestöstä eri syistä. Selkokielen tarve on kasvussa, mikä johtuu etenkin yli 65-vuotiaiden ja maahanmuuttajataustaisten ihmisten määrän kasvusta.

→ Lähde: [Selkokeskus](#).

Tavoitteena on tuottaa sellaisia digitaalisia palveluja, jotka on suunniteltu niin, että kaikki käyttäjät, myös erilaisia toimintarajoitteita omaavat henkilöt, voivat käyttää niitä yhdenvertaisesti. Toisena tavoitteena on määritellä ne palvelut, joissa erityisesti tarvitaan selkeää suomen kieltä tai selkokieltä.

- 1. Toimenpide:** Parannetaan kaupunkiympäristön esteettömyyttä kuntalaispalautteen pohjalta. Kaupunkitasoinen tarkastelu.
- 2. Toimenpide:** Kerätään systemaattisesti esteettömyystietoa tiloista ja kiinteistöistä sekä parannetaan esteettömyyttä suunnitelmallisesti esteettömyysindeksiä hyödyntäen, yhteensä 20 kpl / vuosi kaupungissa. Valitut kohteet toimialoilla, edelläkävijät.
- 3. Toimenpide:** Edistetään digitaalista saavutettavuutta: valittu kohde. Kaupunkitasoinen tarkastelu.
- 4. Toimenpide:** Vahvistetaan selkeän kielen käyttöä ja aloitetaan selkokielen käyttö vaiheittain, valittu kohde. Kaupunkitasoinen tarkastelu.

Kuva: Kerttu Penttilä

3.2 Kaupungin tiedonkeruun vahvistamista/uudistamista

Oleta moninaisuus. Kaikki ovat tervetulleita -periaate – kaupungin kaikkien toimintaan. Asiakas- ja asukasymmärryksen lisääminen tarkoittaa tiedonhankintatapojen kehittämistä ja muuttamista. Tiedonkeruu, osallisuus ja luottamus – ihmiset, joiden ääntä ei tunnisteta tai se ei kuulu kaupungissa.
(Valmisteluryhmä 5.12.2025)

Valmisteluryhmässä todettiin yksimielisesti, että kaupungin tiedonkeruuta tulee uudistaa niin, että se ottaa huomioon paremmin kaupungin monimuotoistumisen ja erityisesti vähemmistöjen tarpeet. Vähemmistöjen kokemukset jäävät usein piiloon suurissa aineistoissa, joten tiedonkeruun on kyettävä tavoittamaan myös ryhmät, joita nykyiset menetelmät eivät tavoita. Tiedämme myös kokemuksesta, että esimerkiksi perinteiset kyselytutkimukset eivät tavoita kaikkia asukkaita. Tiedonhankintaa tulee suunnata myös ryhmiin, joita ei aiemmin ole tavoitettu. Tiedonhankinnan esimerkkejä: järjestöissä tehtävä tiedonkeruu, erityisryhmien työpajat, vertaishaastattelut, some-keskustelujen seuranta ja kokemusasiantuntijoiden vierailut. Kyselyihin lisätään mahdollisuus kertoa kuuluvansa yhteen tai useampaan vähemmistöön tai olla kertomatta.

Menetelmien tulee tukea arvostavaa kohtaamista, kuuntelemista ja luottamuksen rakentamista. Tiedonkeruu on aina mahdollisuus luoda luottamusta kaupunkiin. Tämän vuoksi tiedonkeruuta ei nähdä pelkkänä mittaamisena, vaan osallisuutta vahvistavana prosessina, jossa jokaisen vastaajan kokemus on tärkeä, syrjäntäkokemuksia ym. ei kyseenalaisteta, eikä vastaajia pakoteta valmiisiin kategorioihin, joihin he eivät koe kuuluvansa. Olennaista on viestiä tuloksista takaisin osallistujille.

Tiedonkeruuseen liittyvä kehityskohde on uusien ryhmien tavoittaminen erilaisilla menetelmillä ja kokeilulla. Kaupungin eri toimijoiden tulisi kokeilla ainakin yhtä uutta tiedonhankintatapaa vuosien 2026–2029 aikana. Tavoitteena tulisi olla, että uusien menetelmien kokeiluista syntyy pysyviä käytäntöjä sekä kirjattuja oppeja kaupungille. Tätä kautta on mahdollista tunnistaa eri vähemmistöryhmiin kuuluvien tarpeita palvelutuotannossa. Kaupungin eri toimialoilla ja tulostyksissä, palvelualueilla toteutetaan yksi kokeilu.

5. Toimenpide: Parannetaan palveluja toteuttamalla vähintään 1 kohdennettu tiedonkeruu kokeilu / palvelu vuosien 2026–2029 aikana. Kirjataan havainnot tiedonkeruun kokeilusta yhteiseen pohjaan ja opitaan yhdessä. Kaikki toimialat, tulostyksiköt.

3.3 Aktiivinen syrjinnän vastustaminen, syrjinnästä kertominen ja kaupunkitasoinen rakenne

Asukkaiden kokema syrjintä, rasistinen huutelu ja häirintä ovat joka-päiväisiä ilmiöitä useiden espoolaisten elämässä. Edellä esitettyjen tietolähteiden valossa asia on mitä ajankohtaisin ja huolta herättävä asia. Näihin ilmiöihin puuttuminen edellyttää joukkovoimaa ja uskallusta vastustaa nykyä ja kehitystä. Valmisteluryhmässä keskusteltiin toiseuttamisesta ja kokemuksesta ulkopuolelle sulkemisesta. Nämä kokemukset jättävät niin nuoriin kuin aikuisiin pitkän varjon.

6. Toimenpide: Puututaan aktiivisesti kaupungissa esiintyvään syrjintään, rasismiin ja häirintään luomalla ilmoituskanava kaupunkilaisille palautepalveluun. Kaupunkitasoinen tarkastelu ja toimenpiteet.

7. Toimenpide: Opimme yhdessä edelläkävijöiltä (joilla on oma palautekanava) kaupungissa ja kirjoitamme muille hyvistä käytännöistä tuloksiksi. Käytössä olevat palautekanavat.

Espoo-tarinan kirjaus yhteisestä Espoosta, yhteenkuuluvuudesta, johdonmukaisesta toiminnasta syrjintää ja rasismia vastaan, luottamuksen ja tulevaisuuden rakentamisesta edellyttää aktiivisia toimia. Aikaisemmin kuvatuissa tutkimustuloksissa ja selvityksissä nousee esiin näkymä suurillisesta kehityskulusta. Tavoitteena on puuttua aktiivisesti kaupungin palveluissa koettuun syrjintään, rasismiin ja häirintään. Toisena tavoitteena on oppia kaupungin edelläkävijöiltä (kaikilla tuloksilla ei ole omia palautekanavia) hyvistä käytännöistä käsitellä syrjintää, rasismia ja häirintää.

3.4 Sukupuolisensitiiviset kohtaamiset ja -palvelut

Tavoitteena on tunnistaa sukupuolen moninaisuus ja tarkastella sitä moninaisesti ja sosiaalisten rakenteiden kautta. Lisätään ymmärrystä sukupuolisesta moninaisuudesta. Kehitetään kykyä ja uusia malleja kohdata ja tukea erityisesti perinteisten sukupuoliroolien ulkopuolelle osuviin lapsiin, nuoriin ja aikuisiin. Samalla tunnistetaan erilaisia normatiivisuuteen liittyviä sosiaalisia ja kulttuurisia esteitä onnistuneiden kohtaamistilanteiden toteutumiselle. Olennaista on tunnistaa risteäviä taustatekijöitä, kuten kieli, kulttuuri, toimintakyky ja sosioekonominen asema ja niiden merkitys. Lisätään henkilöstön valmiuksia kohdata erilaisia asiakkaita ja vahvistetaan kykyä inklusiiviseen, yhdenvertaiseen ja sensitiiviseen kohtaamiseen. Sukupuolineutraaliudesta tulee siirtyä sukupuolisensitiiviseen valmisteluun ja toimintaan, jossa erot ja erityisyydet tunnistetaan.

Sukupuolisensitiivisesti saavutettava palvelu tarkoittaa sitä, että palvelu, toimintamalli tai kohtaaminen on suunniteltu ja toteutettu niin, että se tunnistaa ja huomioi sukupuolen moninaisuuden sekä sukupuoleen liittyvät erilaiset kokemukset, tarpeet ja esteet, eikä vahvista syrjiviä rakenteita tai oletuksia. Tavoitteena on tuottaa uusi kohtaamismalli tai jo olemassa olevan palvelun tarkastelu ja kehittäminen sukupuolisensitiivisen saavutettavuuden kautta.

8. Toimenpide: Tarkastellaan ja kehitetään olemassa olevaa palvelua sukupuolisensitiivisen saavutettavuuden näkökulmasta, esimerkiksi keräämällä asiakaspalautetta ja hyödyntämällä sitä palvelun kehittämisessä. Kaikki toimialat ja tuloksiköt.

3.5 Saamelaiset Espoossa

Tavoitteena on saada kokonaiskuva saamelaisuudesta Espoossa. Toimenpiteenä on tuottaa selvitys saamelaisten tilanteesta Espoossa ja siitä, miten kulttuurisesti turvattuja palveluja voidaan tarkoituksenmukaisesti järjestää kolmella saamen kielellä kaupungeissa.

9. Toimenpide: Tuotetaan selvitys saamelaisten tilanteesta Espoossa ja siitä, miten kulttuurisesti turvattuja palveluja voidaan tarkoituksenmukaisesti järjestää kolmella saamen kielellä kaupungeissa. Kaupunkitasoinen tarkastelu.

3.6 Toimenpiteiden kokonaistarkastelu

Seuraavassa on kuvattu toimenpiteet ja toteutustaho. Aluksi esitellään kaikkia toimialoja ja tulosityksiköitä koskevat toimenpiteet. Seuraavaksi esitellään edelläkävijöitä koskevat toimenpiteet. Lopuksi esitellään kaupunkiyhteiset toimenpiteet. Aineiston perusteella tuotetaan erillinen dokumentaatio konkreettisesta tekemisestä tukemaan toimenpiteiden toteuttamista.

Toimenpiteet 2026–2029

Kaikki toimialat, tulosityksiköt

- Parannetaan palveluja toteuttamalla vähintään 1 kohdennettu tiedonkeruun kokeilu / palvelu vuosien 2026–2029 aikana. Kirjataan havainnot tiedonkeruun kokeilusta yhteiseen pohjaan ja opitaan yhdessä.
- Tarkastellaan ja kehitetään olemassa olevaa palvelua sukupuoli-sensitiivisen saavutettavuuden näkökulmasta.

Edelläkävijät kaupungissa, joilla on oma palautejärjestelmä

- Opimme yhdessä edelläkävijöiltä kaupungissa. Kirjoitamme muille hyvistä käytännöistä tulosityksikössä.

Edelläkävijät kaupungissa, valitut kohteet toimialoilla 20 kpl / vuosi

- Kerätään systemaattisesti esteettömyystietoa tiloista ja kiinteistöistä sekä parannetaan esteettömyyttä suunnitelmallisesti esteettömyysindeksin avulla.
- Opimme yhdessä edelläkävijöiltä (joilla on oma palautekanava) kaupungissa ja kirjoitamme muille hyvistä käytännöistä tulosityksiköissä. Käytössä olevat palautekanavat.

Kaupunkitasoinen tarkastelu

- Parannetaan kaupunkiympäristön esteettömyyttä kuntalaispalautteen pohjalta.
- Edistetään digitaalista saavutettavuutta.
- Vahvistetaan selkeän kielen käyttöä ja aloitetaan selkokielen käyttäminen vaiheittain.
- Tuotetaan selvitys saamelaisten tilanteesta Espoossa.
- Puututaan aktiivisesti kaupungissa esiintyvään syrjintään, rasismiin ja häirintään luomalla ilmoituskanava kaupunkilaisille palautepalveluun. Kaupunkitasoinen tarkastelu ja toimenpiteet.

Kuva: Johanna Taskinen

3.7 Mahdollisia mittareita

Alle on koottu mahdollisia mittareita, joilla voi todentaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimenpiteiden toteutumista 2026–2029. Lopulliset käyttöön otettavat mittarit päätetään suunnitelman konkretisoinnin yhteydessä.

Taulukko 4. *Taulukkoon on koottu mittariesimerkkejä, joita voi hyödyntää toimenpiteiden laatimisessa ja mittaamisessa.*

Mittari	Esimerkkejä
Määrälliset mittarit	• Toteutuneiden esteettömyysindeksien määrä. • Saatujen asiakaspalautteiden määrä. • Kohdennettu tiedonkeruu: Osallistujien määrä. Osallistujien moninaisuus (itse määritelty taustatekijä). Uusien, aiemmin tunnistamattomien ryhmien osallistuminen. • Tiedonkeruusta kertominen lukumäärä. • Tuotettujen tarkastelujen määrä ja laatu.
Laadulliset mittarit	• Kuinka moni koki voivansa kertoa kokemuksistaan avoimesti? • Nousiko esiin uusia yhdenvertaisuusteemoja? • Millaisia täsmennyksiä viestintään tuli saavutettavuuden ja selkeän kielen ja selkokielen näkökulmasta?
Osallisuus- ja kokemusmittarit	• Osallistujien osuus, joka kokee tulleen kuulluksi. Osallistujien osuus, joka kokee kohtaamisen arvostavaksi. • Turvallisuuden kokemus keskustelussa. • Luottamus palveluun ennen ja jälkeen kokeilun.

4. Seuranta

Kaikkia näitä edellä esitettyjä toimenpiteitä edistetään ratkaisukeskeisesti ja toimintakulttuurissa ylläpidetään toivon herättämistä. Toimintatapa on tulevaisuusilon herättämistä ja yhdessä tekemistä kaikkien Espoon eteen.

Vastuu kokonaisuuden toteuttamisesta on konsernihallinnolla yhdessä toimialojen kanssa. Operatiivinen tasa-arvon- ja yhdenvertaisuuden koordinoitiryhmä seuraa kokonaisuuden toteutumista.

Espoon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan tehtävänä on seurata näiden arvojen toteutumista kuntalaispalvelujen konkreettisissa toiminnoissa.

Suunnitelman toteutumisen vastuu on konsernihallinnon ja toimialojen yhteistyötä.

Kuva: Elias Metsämaa / Filmbutik Oy

5. Sanasto

Esteettömyydellä tiloissa tarkoitetaan, sitä, että kaikki ihmiset voivat liikkua, toimia ja käyttää tilaa yhdenvertaisesti – riippumatta esimerkiksi toimintakyvystä, iästä tai vammasta.

Epäasiallinen kohtelu on lain, yleisen hyvän tavan tai omien työvelvollisuuksien vastaista käyttäytymistä tai toimintaa toista kohtaan työssä. Usein se on järjestelmällistä ja jatkuvaa, mutta kyse voi olla myös yksittäisestä tapahtumasta. Kohteena voi olla kuka tahansa työyhteisön jäsen.

Intersektionaalisuus tarkastelee sitä, miten eri identiteetin osa-alueet, kuten sukupuoli, etninen tausta, kieli, ikä, vammaisuus, sosioekonominen asema, seksuaalinen suuntautuminen, uskonto tai asuinpaikka, voivat kietoutua yhteen ja luoda sekä erityisiä etuja, että haasteita. Kun nämä tekijät risteävät, ne voivat tuottaa aivan erilaisia palvelukokemuksia kuin jos katsottaisiin vain yhtä taustatekijää kerrallaan. Ihminen voi kuulua samaan aikaan eri kategorioihin.

Ihmiskauppa on yksilön vapauteen kohdistuva rikos, jossa on kyse haavoittuvassa asemassa olevan ihmisen kontrolloimisesta ja hyväksi käyttämisestä hyödyn tavoittelemisen tarkoituksessa. Rikoslaisa teko katsotaan ihmiskaupaksi, jos jokaisesta osa-alueesta (keino, tekotapa, ja tarkoitus) toteutuu yksi kohta.

Kohtuulliset mukautukset ovat yhdenvertaisuuslain mukaisia toimenpiteitä. Jotta vammaisen henkilö voisi saada työtä ja suoriutua työtehtävistään, työnantaja voi joutua tekemään esimerkiksi työaika- tai työpaikkajärjestelyitä, työvälinehankintoja tai muutoksia työpaikan rakenteisiin esteettömän kulun takia. Näitä toimia kutsutaan mukautuksiksi.

Moniperusteinen syrjintä tarkoittaa, että ihmiset voivat kokea syrjintää samanaikaisesti useilla eri perusteilla, kuten esimerkiksi sukupuolen, iän, etnisen alkuperän tai vammaisuuden takia.

Positiivinen erityiskohtelu on sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.

Rasismi on yksilöiden, ryhmien tai instituutioiden toimintaa ja ajattelua, jossa ihmiset asetetaan eriarvoiseen asemaan tai arvotetaan eri tavoin heidän rodullistetun, etnisen tai kulttuurisen taustansa perusteella.

Sateenkaarevat nuoret ovat nuoria, jotka kuuluvat tai kokevat kuuluvansa seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin tai pohtivat omaa identiteettiään näihin liittyen.

Seksuaalinen häirintä on esimerkiksi seksuaalissävyytteistä käyttäytymistä, kuten katseita, kommentointia tai fyysistä lähentelyä, joka ei ole toivottua tai mieluista. Häirinnän kohde arvioi aina itse, onko toisen käytös sopivaa vai ei.

Seksuaalisessa suuntautumisessa on kyse siitä, keihin ihminen tuntee vetovoimaa emotionaalisesti ja/tai eroottisesti.

Sukupuolen moninaisuus tarkoittaa sukupuolen kokemusten, ilmaisutapojen ja kehon sukupuolitettujen piirteiden kirjoa. Ihminen voi ilmaista omaa sukupuoltaan monella tavalla.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista.

Sukupuoli-identiteetti tarkoittaa henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan ja sukupuolen ilmaisulla sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla.

Sukupuolten tasa-arvolla tarkoitetaan että, kaikilla sukupuolilla on yhtäläiset oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet toteuttaa itseään ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Kokemus sukupuolesta perustuu jokaisen omaan kokemukseen omasta sukupuolestaan tai sukupuolen ilmaisustaan.

Syrjintä

Välitön syrjintä tarkoittaa henkilön asettamista muita huonompaan asemaan esim. palkkauksen tai työolojen järjestelyjen osalta. Epäsuotuisampi kohtelu voi ilmetä rajoituksina, kovempien vaatimusten ja velvoitteiden asettamisena ja etujen tai mahdollisuuksien saamatta jäämisenä.

Välillinen syrjinnällä tarkoitetaan tilannetta, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

Muita syrjinnän muotoja ovat häirintä, kuten ihmisarvoa loukkaava käytös, loukkaavat puheet sekä loukkaavat sähköpostiviestit ja eleet. Kohutuulten mukautusten epäminen vammaisten henkilöiden kohdalla.

Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, jonka vuorovaikutus erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysmääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. (YK:n vammaissopimus) Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan vammaispalvelulaissa (675/2023) henkilöä, joka tarvitsee vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättömä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.

Viharikos on henkilöä, ryhmää, jonkun omaisuutta, instituutiota tai näiden edustajaa kohtaan tehty rikos, jonka motiivina ovat ennakkoluulot tai vihamielisyys uhrin oletettua tai todellista etnistä tai kansallista taustaa, uskonnollista vakaumusta tai elämäntavasta, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, sukupuoli-identiteettiä, sukupuolen ilmaisua tai vammaisuutta kohtaan.

Yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta ja vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Kaikilla on oikeus samanarvoiseen kohteluun.

→ Lähteet: Seta ry, Laki naisten ja miesten tasa-arvosta 609/1986 (Finlex), Monika-naiset ry, Rauta, J. 2025. Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2024, Rikoslaki (Finlex), Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos, Tieteen termipankki, Vammaispalvelulaki 675/2023 (Finlex), Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 (Finlex), Yhdenvertaisuusvaltuutettu, YK:n vammaissopimus 10.6.2016.

Kuva: Kerttu Penttilä

6. LIITE: tarkastelu eri syrjäytyperusteiden näkökulmasta

Seuraavaan on kuvattu yhteenvedonomaaisesti edellä esitetyistä keskeisiä tuloksia. Kuvaus kattaa sekä Espoon omista että ulkoisista selvityksistä tuodun näkemyksen yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon, syrjinnän ja häirinnän näkökulman sekä kehittämistarpeita. Intersektionaalisuus tarkastelee sitä, miten eri identiteetin osa-alueet, kuten sukupuoli, etninen tausta, kieli, ikä, vammaisuus, sosioekonominen asema, seksuaalinen suuntautuminen, uskonto tai asuinpaikka, voivat kietoutua yhteen ja luoda sekä erityisiä etuja, että haasteita. Kun nämä tekijät risteävät, ne voivat tuottaa aivan erilaisia palvelukokemuksia kuin jos katsottaisiin vain yhtä taustatekijää kerrallaan. Ihminen voi kuulua samaan aikaan eri kategorioihin. Valmistelutyöryhmässä tuotiin myös rakenteiden vaikutus esiin.

Kansalaisuuteen, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittinen toimintaan, ammattiyhdistystoimintaan ja muuhun henkilöön liittyvään syyhyn ei löytynyt mainintoja kaupungin olemassa olevista tutkimuksista tai selvityksistä.

Sukupuolet, eri vähemmistöt

Espoon kuntapalvelututkimuksessa (2025) sukupuolien välinen ero vastauksissa korostui. Vieraskieliset ja kotimaankieliset miehet antoivat parempia arvioita kuin naiset. Kokonaistulosten nousu johtuu pääosin siitä, että vieraskieliset vastaajat niin miehet kuin naisetkin antoivat kautta linjan kotimaankielisiä vastaajia parempia arvosanoja. Vieraskielisten naisten vastaukset olivat heikompia kuin miesten. Vieraskieliset ja kotimaankieliset naiset antoivat heikoimpia arvioita yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta kuin miehet.

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikyselyn (2026) mukaan naisten ja miesten välillä ei ollut merkittäviä eroja osallisuuden kokemuksessa. Osallisuuden kokemus oli heikompaa vähemmistöryhmissä. Vähemmistöihin lukeutuvat mm. etniset, kieli-, uskonnolliset tai katsomukselliset, seksuaali-, sukupuolivähemmistöt ja vammaiset. Osallisuuden kokemus vaihtelee ikäryhmä myötä. Korkein osallisuuden kokemus oli 15–19-vuotiailla. Myös 60–69-vuotiaat kokevat osallisuutensa korkeaksi ja elämäntilanne voi tarjota enemmän aikaa ja mahdollisuuksia osallistumiseen. Uskonnolli-

seen tai katsomukselliseen vähemmistöön kuuluvilla taso osallisuuden kokemuksessa on suhteellisen vahva.

Kaikissa koetun hyvinvoinnin kysymyksissä vähemmistöjen hyvinvointi oli heikompaa kuin ei-vähemmistöjen. Ero oli kaikkein merkittävin väitännässä *”Koen, että muut eivät hyväksy minunlaisiani ihmisiä”*. Vähemmistöt kokivat näin huomattavasti useammin kuin kaikki vastaajat. Sukupuolivähemmistöjen luku on hälyttävä ja erosi muista vähemmistöistä. Koetun hyvinvoinnin osalta kaikkein heikoin tilanne oli sukupuolivähemmistöillä, vammaisilla, sekä seksuaalivähemmistöillä. (Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026.)

Vieraskieliset kokivat useammin pelkoa, vihaa, ahdistusta, masentuneisuutta ja että muut eivät hyväksy heidän laisiaan ihmisiä. He myös kokivat vähemmän luottamusta muita ihmisiä kohtaan.

Sukupuolivähemmistöjen edustajista 40 % koki erittäin heikkoa osallisuutta, vammaisista henkilöistä joka kolmas ja seksuaalivähemmistöjen edustajista joka viides.

Uskonnolliseen tai katsomukselliseen vähemmistöön kuuluvilla osallisuuden kokemuksen taso oli suhteellisen vahva Espoon osallisuus ja hyvinvointikyselyn (2026) mukaan.

Ikä

Osallisuus ja hyvinvointikyselyn (2026) mukaan espoolaisten ikääntyneiden kokemus omasta elämänlaadusta on heikentynyt. Vanhusneuvosto (2025) esitti myös, että kaupunkiympäristön toimiala asettaa toimenpiteitä, kehittämisohjelmia, joiden tavoitteena on ikäystävällinen ja esteetön Espoo. Iäkkäämmille espoolaisille tulee tarjota mahdollisuus asioida muutenkin kuin digitaalisesti.

Alkuperä

Espoo-tarinan työpajassa (2025) todettiin, että romanit kohtaavat yhä syrjintää, rasismia ja ennakkoluuloja. Työryhmäkeskusteluissa nousi esiin myös romanien hankala työmarkkina-asema ja rekrytointisyrjintä. Romanilasten pienestä pitäen kokema syrjintä ja ennakkoluulot tuotiin esiin haastattelussa 2026. Alkuperän näkökulmasta on tärkeää käyttää monia eri menetelmiä tiedon hankinnassa niin romanien kuin saamelais-tenkin kohdalla. Espoossa asuvasta saamelaisväestöstä ei ole tietoa ja tätä asiaa tulee selvittää.

Kieli

Kielinäkökulmasta tarkasteltuna vieraskieliset lapset kokevat syrjintää, rasismia ja kiusaamista kouluissa. Vieraskielisten poikien syrjintä ja kiusaaminen on lisääntynyt (Kouluterveyskysely 2025). Espoo-tarinan työpajoissa 2025 vieraskieliset osallistujat nostivat saavutettavuuden heikkoutta ja pulmia palveluissa esiin.

Perhesuhteet

Perhesuhteiden ja terveydentilan näkökulmasta oli yhteydenottoja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon vuoden 2025 aikana.

Vammaiset henkilöt, sukupuolet, seksuaalinen suuntautuminen

Vammaisista ihmisistä joka kolmas koki erittäin heikkoa osallisuutta (Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026). Vammaiset henkilöt kohtaavat syrjintää ja vihapuhetta (Poliisi 2025). Esteettömyyden puutetta nostettiin esiin (Espoo-tarina 2025, vammaisneuvosto, Voxit 2025). Vammaisuuteen liittyen oli myös yhteydenotto yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon (2025).

Seksuaalivähemmistöjen edustajista joka viides koki erittäin heikkoa osallisuutta. Sukupuolivähemmistöjen edustajista 40 % koki erittäin heikkoa osallisuutta. (Espoon osallisuus ja hyvinvointikysely 2026.) Sukupuolivähemmistöön kuuluvat kokevat kiusaamista, häirintää ja syrjintää. Pal-

velujen kohtaamattomuudesta annettiin palautetta esim. uimahallien pukutilat. (Kouluterveyskysely 2025, Espoon asiakaspalautteet 2025.)

Sukupuolten näkökulmasta naiset ja tytöt kokevat väkivaltaa, seksuaalista häirintää useammin kuin pojat ja miehet (Kouluterveyskysely 2025, Tasa-arvobarometri 2025). Miehet ja pojat kokevat väkivalta erityisesti julkisissa tiloissa, vieraskielisten poikien kokema syrjintä ja rasismi kouluissa on kasvanut (Tasa-arvobarometri 2025, Kouluterveyskysely 2025).

**Henkilökunnan osaaminen ja koulutus sateenkaariaiheista
on keskeistä ja tämä on työnantajan vastuulla.
Turvallisissa tiloissa myös kohtaamiset ovat arvostavia.
(Valmisteluryhmä 24.4.2026)**

Kuva: Kerttu Penttilä

7. Lähteet

Ash, Ina Bergli Henriksen, Joni Lappalainen, Yuchen Tang 2025. [Starting Espoo's Journey as a Human Rights City](#) [Human Right City 2025](#). Designing for Services Course at Aalto University.

[Digitalisen Voxit-osallistumisalustan keskustelu toiminta- ja liikkumises-teistä syksy 2025.](#)

[Espoon Kuntapalvelututkimus 2025.](#)

Espoon osallisuus- ja hyvinvointikysely 2026.

Espoon palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2023–2025 raportti 2026.

Espoo-tarinan päivitysprosessissa 2025 järjestetyt yhteiskehittämisen työpajat vähemmistöryhmille: romaniyhteisö, sateenkaarevat nuoret, vammaisneuvoston, vanhusneuvoston ja maahanmuuttajayhteisöjen keskustelut.

Järjestökysely 2026.Espoon kaupunki.

KEHA-keskus 2025. Yhdenvertaisuuskysely työllisyysalueen asiakkaalle.

Kouluterveyskysely 2025. THL

[Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609 / 1986](#)

Leeman L. et al. 2022. Osallisuuden kokemus aikuisväestössä. Teoksessa Suomalaisten hyvinvointi 2022. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.

[Liikunnan ja urheilun tasa-arvo Suomessa, 2025.](#)

Lunabba, H. 2026. Pojat ja nuoret miehet vakavasti ottaen: Selvitys poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksista tasa-arvohaasteiden taustalla. Helsingin yliopisto. Julkaisut valtioneuvosto.

[Nuorisobarometri 2026.](#)

Muita kaupungin sisäisiä tietolähteitä: Espoon kaupungin asiakaspalautejärjestelmästä saatu tieto, erilaiset kampanjat ja niistä saatava palautetieto, palvelujen kehittäminen ja arviointi ja niiden kehittämisprosessissa saatu ja kuultu tieto vähemmistöjen tarpeista, esimerkiksi erityisliikkujan ranneke.

[Rauta, J. 2025. Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2024, poliisiammattikorkeakoulu.](#)

[Selkokeskus.](#)

[Seta ry:n kuntavaalien 2021 yhteydessä julkaisemia tavoitteita ja suosituksia.](#)

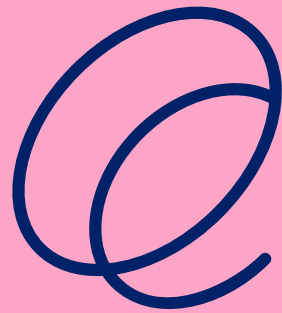
[Tasa-arvobarometri 2024.](#)

Tasa-arvovaltuutetun vastaus tietopyyntöön 9.12.2025.

[Yhdenvertaisuuslaki](#)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vastaus tietopyyntöön 2.12.2025

ESPOO
ESBO

